

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 12

Fredag den 28. Juni 1946

5. AARGANG

DANMARKS CHANCER

FRA BUENOS AIRES

Forholdene er store, og uden Initiativ, Energi og Udholdenhed bliver det ikke muligt for Danmark at gøre sig gældende under disse Himmelstrøg, hvor andre Nationer for Tiden med Held sætter alt ind paa at udnytte den gunstige Situation. (Se Artiklen Side 2).

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTØR:

Kate Fleron

(ansvarlig overfor Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Sekretær: Ingeniør Jørgen Poulsen

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

Før den anden Verdenskrig nød Danmark stor Anseelse overalt i Verden — gør vi tilstrækkeligt for at bevare denne Anseelse?

AF OSCAR WANDEL

Der er desværre alt for mange Danske, som synes at nære den faste Overbevisning, at den Verden, som afgik ved Døden den 1. September 1939, før eller senere atter vil genopstaa. De, som tror, at Historiens Hjul kan drejes tilbage, vil utvivlsomt lide store Skuffelser. Den anden store Verdenskrig — den totale Krig — har været Aarsagen til en radikal Omvurdering af Folkeslag og Nationers reelle Værdi. Vi lever nu i en kynisk og realistisk ny Verden, som ser mere objektivt paa Tingene, en Objektivitet, som netop er et Resultat af den totale Krig. Ingen Nation, intet Folk kan nu gøre Regning med at komme til at indtage en gunstig Stilling indenfor Fremtidens »totale Fred« paa Grundlag af fordums Prestige eller Anseelse.

Danmark nød før Krigen stor Anseelse i Verdens Øjne, takket være sit fremragende Kulturniveau, sit dygtige Landbrug, sin retfærdige Samfundsordning, sit gode Smør, glimrende Bacon, smukke Porcelæn og Sølvstøj og det venlige danske Smil. Saa kom den store Krig. Den varede længe og gav Menneskene meget at tænke paa, saa meget at de kom til at glemme mange Ting. Blandt andet Danmarks Fortrinlighed. Danmark maa derfor ikke sove paa sine Laurbær i den Tro, at Verden kan mindes, hvor smukt grønne de een Gang var.

Den 9. April var ingen god Publicity.

Den 9. April 1940 var i hvert Fald ingen god Publicity for vort Land, ej heller den Tid, som fulgte derpaa. Først da Modstanden herhjemme fødtes, lagdes den første Grundsten, hvorpaa Danmarks fremtidige Prestige skulde genopbygges. Den 5. Maj 1945 var det virkelig lykkedes Modstandsbevægelsen at skabe de allerbedste Forudsætninger for vort Land i det nye Kapløb blandt Nationerne. Gode

Forudsætninger er vigtige, men de forudsætter, at man udnytter dem ved en aktiv Indsats. Naar Startskuddet i et Kapløb har lydt, skal Deltagerne helst løbe alt, hvad de formaar, ellers bliver de distanceret af Modstanderne. Det kan ikke nytte, at man først da begynder at reflektere over sin Kondition, sin Træningstilstand, sin Ydeevne og forsigtigt giver sig til at analysere sin Løbeteknik — man skal bare løbe — løbe for Livet, saa hurtigt Benene kan bære. Det er Synd at sige, at vi her hjemme løber for hurtigt. Vi har i det forløbne Aar sandelig ikke udnyttet den 5. Maj's gode Forudsætninger — vi befinder os desværre endnu æltfor nærved Startstedet, i hvert Fald i Sammenligning med de øvrige af Løbets Deltagere.

Jeg har før Krigen i mange Aar opholdt mig i Udlandet, og efter Befrielsen var jeg blandt de mange Danske, som hagede efter hurtigst muligt at foretage en Rekognosceringsrejse ud i den store nye Verden for at se, hvordan de andre Deltagere i Løbet klarede sig. Jeg blev een af de faa, som det lykkedes at overvinde Valutavanskelighederne, og medens et Utal af initiativrige danske Forretningsfolk pænt maatte blive i Hjemlandet med en afslaaet Valutaansøgning i Lommen, begav jeg mig til Syd-Amerika — Brasilien, Uruguay og Argentina. Nu er jeg altsaa atter vendt hjem. Det første, som slog mig ved Hjemkomsten, var, at vi endnu stod ved Løbets Startpunkt og kværuledede over de første Hurdleres urimelige Højde og spekulerede sindigt over, hvorledes de andre Deltagere i Løbet dog havde baaret sig ad for at springe over dem, saa tilsyneladende let og før os.

Vore Landsmænd er ivrige for at hjælpe os.

Allerede ombord paa M/S »Peru«, paa Vejen fra Gøteborg til Buenos Aires, mødte jeg de første Tegn paa den Aktivitet, som udfoldedes af andre europæiske Nationer. Blandt Passagererne var der unge svenske, franske, estiske og schweiziske Teknikere, som skulde til Brasilien, Uruguay eller Argentina for at gøre en repræsentativ Indsats for deres respektive Lande. Efter fem Aars Indespærring i Danmark virker det overvældende at færdes i en By som Santos. Varer af enhver Art i Overflod, Aktivitet og Omsætning. I Sao Paolo i Brasilien var jeg Gæst i den skandinaviske Klub. San Paolo-Danskerne havde netop i de Dage et vigtigt Møde for at drøfte Statutterne for et dansk Handelskammer. Danske Forretningsfolk i Brasilien har under hele Krigen handlet med de allierede Nationer, da de af gode Grunde var afskaaret fra at handle med Danmark. Men een Ting slog mig imidlertid. Det var rørende at konstatere disse Danskes store Interesse for at genoptage Forretningsforbindelsen

med deres Hjemland. De har nu i aarevis gjort glimrende Forretninger med andre, baade syd- og nord-amerikanske Lande, uden væsentlige Vanskeligheder. De er alle klare over, at Genoptagelsen af Forretning med Danmark vil blive besværlig paa Grund af de mange Restriktioner, men alle er de villige til at tage Vanskelighederne med et Smil, thi Ønsket om at være med til at genoplive Fædrelandets tidligere gode Renomé er altbeherskende hos dem — det bad de mig sige, naar jeg atter kom hjem til det gamle Land. Det er Trofastheden til Danmark, trods de mange Aars Udlændighed, som gør, at de forlængst har udarbejdet lange Rapporter og Forslag til en Genoptagelse af de gode Handelsforbindelser mellem Danmark og Brasilien. Nøjagtigt det samme Forhold gør sig gældende for Dansk-Argentinerne. Vedkommende. Forslag og Rapporter er forlængst naaet til vort Udenrigsministerium, men endnu findes der ingen Handelsaftale mellem Danmark og de syd-amerikanske Republikker. Selvfølgelig har Svenskerne og Schweizerne et stort Forspring frem for os andre, som har været besatte af Tyskerne i fem Aar, her kan vi ikke drage Sammenligninger, men det deprimerende er at slaa fast, at andre tidligere besatte Lande har overhalet os fuldstændigt.

Argentinas Tilbud staar ved Magt, men...

De fleste europæiske Lande har indset de enorme Chancer for Samhandel, som Syd-Amerika byder paa efter Tysklands Sammenbrud. Jeg har selv haft Lejlighed til at se, hvordan baade Hollændere, Belgiere, Luxemburgere, Franskmand og andre forlængst er i Gang med at kæmpe for deres respektive Landes Prestige og gode Renomé paa det syd-amerikanske Marked. De ikke blot raader over Dollars til at købe Raavarer hjem for, men de sælger deres Eksportvarer, som Syd-Amerika længe har maattet savne, i stor Stil. I Troen paa, at en dansk-argentinisk eller dansk-brasiliansk Handelsaftale snart skulde blive en Realitet, er mange Vareprøver og Pristilbud sendt til Danmark fra Syd-Amerika, men vi kan ikke købe, for vi har ingen Dollars. Vi kan heller ikke betale med Eksportvarer, for vi har ingen Raastoffer. For at faa Raastoffer maa vi importere og for at importere maa vi have fremmed Valuta, og dette er ensbetydende med et langfristet Laan. Saaledes ser den Svikmølle ud, som vi stadig drøfter her hjemme, uden at foretage noget effektivt for at overvinde det døde Punkt. De andre smaa europæiske Nationer, som nu er i fuld Gang paa det syd-amerikanske Marked — og paa andre Markeder forøvrigt ogsaa — har alle faaet større eller mindre Laan til at købe

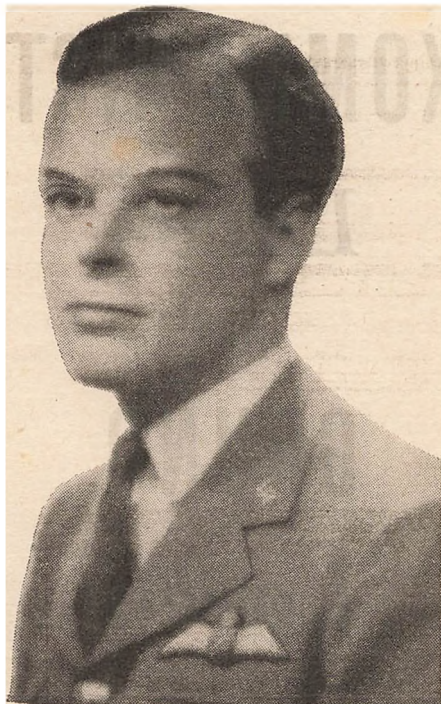
(Fortsættes Side 5)

Da England i Efteraaret 1940 sendte sine bedste Jagerflyvere mod Goerings Luftflaade, gik de op til en Kamp, af hvis Udfald Menneskehedens Skæbne afgang. Intet Under derfor, at deres Indsats er blevet legendarisk.

Det er betegnende, at da en af disse unge Flyvere skrev en Bog, blev det ikke en dramatisk Skildring af Slaget om London, ikke noget udpenslet Referat af en Helts Oplevelser.

Det blev Beretningen om et Menneskes Udvikling.

I September 1939 var Richard Hillary en 20aarig Student i Oxford. Han var knapt 23, da han omkom. Bogen skrev han, da han havde gjort Tjeneste som Kampflyver, var blevet skudt brænd-

Richard

Hillary

de ned i Kanalen og derefter havde tilbragt Maaneder paa Hospital med at faa Ansigt og Hænder sat i brugelig Stand.

I dette Tidsrum førtes han gennem en voldsom Udvikling. Det særegne ved Hillary er maaske, at han ganske bevidst gennemlevede denne Proces og stadig søgte at tyde dens Indhold. Med en Elasticitet, der kun er givet den purunge Mand, og med en stærk Naturs intense Oplevelsesvilje fulgte han sin Skæbne op baa- de via Spitfire og Skrivemaskine. For sine Landsmænd blev han derved Personifikationen af sin Aargangs største Bedrift og dybeste Problem. Hans Navn blev et Symbol. Baa- de hans Liv og hans Død var forsaavidt typisk; men der var tillige i hans egne Anlæg det Moment af det usædvanlige, der kombineret med det typiske, i en bestemt historisk Situation, skaber Myten.

Hillary's Bog vidner om et helt overbevisende Talent. Hans Pen løber med samme ubesværede Lethed som et sundt Menneskes Aandedræt.

Kostelig er Skildringen af 8 Oxford- Studenter, til Ro-Regatta i Tyskland Sommeren 1938. De nazistiske Præmieroeres aabenlyse Foragt for disse Eng- lændere, der hverken foretager systematiske Aandedrætsøvelser eller paa anden Vis røber Forstaaelse for Sagens Alvor. Baaden havde de glemt i Oxford, saa de maatte laane sig frem, og for at gøre Maalet fuldt, kom de for sent, da Matchen skulde startes. Ikke desto mindre vandt de. —

Der findes i Bogen andre Passager af dirrende Intensitet, der røber hvilke uforløste Muligheder, han indeholdt: Børnene, der staar paa en Bakkeskraaning et Sted i Nord-England og vinker Farvel til Flyverne, Morgenstemning

ENGLANDS KIM

Richard Hillary: Den yttersta fienden. Svensk Oversættelse af The Last Enemy.

paa Startbanen, en Bjergtur i Skotland, Modtagelsen af Mændene fra Dunquerque. Eller tag denne ordknappe Skildring af den første Nedstyrtning, Eskadrillen oplever: »Det var efter en lektion i vapenlära i en av barackerna som vi högt uppifrån hörde det tunna, gälla, klaganda tjutet av ett plan, som dök med stor hastighet. Korpralen satte sig och rullade sig en cigarett. Han tog fram papperet och formade det med pekfingeret til en pryddlig ränna, öppnade tobakspungen och lade litet tobak på papperet, fuktade papperets kant med tungan och rullade sedan ihop det. När han stack cigarettens i munnen hörde vi brak, kanske ett par kilometer därifrån. Korpralen tände en tändsticka och sade: — Jag kommer ihåg förra gången vi hade en sån där historia. Jag var med i bärgningspatrullen. Det var ingen vacker syn precis.«

— I en Samtale med Vennen Peter Pease karakteriserer han sig selv ved at sige, at han gik med i Krigen for at bringe alle sine Anlæg til Udvikling i en Grad, som det under normale Forhold skulde tage en halv Menneskealder at naa. Hillary gik ikke i Krig for at »make world safe for democracy«. Han gik med for at »realisere sig selv«, for — som Goethe siger — at »leve et fuldt Liv«.

Et højt udviklet Intellekts rendyrkede Form for Egoisme, altsaa.

Men hans Instinkt var stærkere end hans Fornuft, og hans Skæbne større end hans egen kølige Skepsis. Maa- neder af næsten uudholdelig fysisk Pine og borende Selvansagelse førte

ham gennem en Udvikling, der af andre kræver en Menneskealder, om de overhovedet naar den.

Under Blitzten mod London mødte han den Ildstorm, der omsider fik hans Jeger- Dyrkelse til at ramle som et under- mineret Hus. »Det var inte speciellt de tyska bombarna, eller det tyska flyg- vapnet, eller ens den tyska mentalite- ten reaktionen gällde — jag fick en känsla av att ha skådat in i själva det livsfientligas väsen, en känsla som inga ord kunde beskriva.« Han, der den 3. Sept. 1939 gik i Krig for »at bruge Ver- den, i Stedet for at bruges af den«. valgte i sit Livs sidste Maaneder denne Sen- tens: »Le sentiment d'être tout et l'évi- dence de n'être rien.« (Følelsen af at være alt og Bevidstheden om at være intet).

Ikke i Resignation valgte han denne Selvkarakteristik, men i Erkendelse af Medmenneskelighedens Lov.

— I Hillary tændtes den samme Ild, der mere eller mindre bevidst brændte i Tusinder af denne Krigs legale og illegale Soldater. I denne Henseende er Forskellen ikke saa stor mellem ham og en Kim Malthe-Bruun. I personlig Udvikling og i Stilens Virtuositet var Hillary forud. Til Gengæld ejede han ikke den Harmoni og Sindets Ufordær- vethed, der faar Kims Breve til at lyse mod Nazismens Baggrund som et Vidnesbyrd om Menneskets urørlige Værdighed. Hvad Hillary maatte kæmpe sig til gennem personlig Udvikling, havde Kim faaet som en Del af sit Væsen.

Men begge blev for deres Folk et Symbol paa det dybe menneskelige Indhold i den mest umenneskelige af alle Krige. Og begge gav Løfter langt ud over det sædvanlige, før Tavsheden indhyllede dem. *Johan Vilhjelm.*

Nu er jo snart sagt enhver efterhaanden ganske godt klar over Kommunistlovens Forhold til Grundloven. Lovens Grundlovsstridighed var allerede klar for daværende Justitsminister Thune Jacobsen, da han forelagde den for Rigsdagen. Dens Grundlovsstridighed var klar for Rigsdagens Medlemmer, da de vedtog Loven. Og det er i Dag erkendt fra alle Sider, at Kommunistloven var et under tysk Tryk gennemført Grundlovsbrud.

P. M. skynder sig derfor ogsaa at erklære, at det ikke er hans Hensigt at begynde en Diskussion om Kommunistlovens Grundlovsstridighed. Nej, den Diskussion hører ogsaa Besættelsestiden, Hr. Steincke og Hr. Troels G. Jørgensen til. I Dag vil det vist blive vanskeligt at finde en Jurist (der er en virkelig Jurist), som vil nægte Kommunistlovens Grundlovsstridighed.

Men der findes øjensynlig Folk, Jurister og andre, der i et eller andet (foreløbig skjult) Formaals Tjeneste ønsker ligesom at rokke en lille Smule — for Eksempel ved Forestillingen om Kommunistlovens Grundlovsstridighed.

Saaledes drager P. M. nu under Foregivende af at ville værne Læserne af »Frit Danmark«s Hvidbog og Studiekredsenes Ungdom mod uberettiget Mistillid til Folkestyret (!) til Felts mod Hvidbogens Fremstilling af Problemerne omkring Kommunistloven, en Fremstilling, der har skuffet P. M. dybt og bibragt ham det Indtryk, at »det eneste Formaal har været formentlig ud fra en politisk Betragtning (fy!) at gøre Loven saa grundlovsstridig som overhovedet mulig.«

Den skuffede P. M. har intet at bemærke til Hvidbogens Fremstilling af, at Kommunistloven indeholder Overtrædelser af for Eksempel Grundlovens § 2, hvorefter den dømmende Magt er hos Domstolene, og § 71, hvorefter Dommerne alene har at rette sig efter Loven, herunder Grundloven. Nej, det farlige ligger efter P. M.s Mening deri, at Hvidbogen — efter at have paavist en Række *eklatante Grundlovsbrud i Forbindelse med Kommunistloven* — til Slut ved Bemærkningerne til Grundlovens § 85 om Foreningsfriheden giver Udtryk for den Tankegang, at vel er § 85 ikke til Hinder for, at en Forening forbydes ved Lov, men da Kommunistloven er i Strid med Grundloven (som forud af Hvidbogen paavist) er den ugyldig, og det er derfor ikke Loven, der forbyder det kommunistiske Parti, men Regeringen, hvorved Bestemmelsen i § 85 om, at ingen Forening kan ophæves ved en Regeringsforanstaltning, er overtraadt.

Denne Argumentation, siger P. M., indeholder en for Forfatterne af det paagældende Afsnit meget beskæmmende Cirkelslutning, idet der »opstilles et Postulat om, at det, man skal bevise er grundlovsstridigt, er det.«

P. M. gør sig, saavidt jeg kan se, skyldig i en Forveksling (Begrebsforvirring om man vil). Der er nemlig to Spørgsmaal i denne Forbindelse: 1. er Kommunistloven som Helhed grundlovsstridig? og 2. er Forbudet mod det kommunistiske Parti i sig selv og isoleret betragtet

KOMMUNIST

Loven

OG

GRUND

Loven

*Fra Sekretær, cand. jur. Ib Nielsen
har vi modtaget nedenstaaende Artikel*

grundlovsstridigt? P. M. udslynger — ganske flot — den Paastand, at hvorvidt Forbudet mod det kommunistiske Parti »var grundlovsstridigt eller ej, beror paa den ovenfor citerede Paragraf«, nemlig § 85.

Denne Paastand maa vist karakteriseres som noget ejendommeligt, set fra et juridisk Synspunkt. Grundlovens § 85 indeholder modsætningsvis en Forudsætning om, at Foreninger kan forbydes ved Lov. En Lov, der forbyder en eller anden, politisk eller upolitisk Forening kan derfor aldrig i sig selv og *alene paa Grund af Forbudet* være grundlovsstridig. Det er jo netop i Overensstemmelse med Grundloven, at Forbudet udgaar fra Lovgivningsmagten og ikke fra Regeringen (Administrationen).

Hvorvidt Forbudet mod det kommunistiske Parti er grundlovsstridigt eller ej, beror altsaa — modsat P. M. — paa

- 1) om den paagældende Lov, der forbyder Partiet, er grundlovsstridig af Grunde (formelle eller reale), *der ligger udenfor § 85, og*
- 2) om en Lov som Helhed skal betragtes som ugyldig, naar en væsentlig Del af Lovens Bestemmelser er grundlovsstridige — eller man skal betragte de Bestemmelser i Loven, som ikke strider mod Grundloven, som gyldige.

Skal Kommunistloven som Helhed betragtes som en Ugyldighed, er naturligvis ogsaa Bestemmelsen om det kommunistiske Partis Opløsning ugyldig, d. v. s. ingen Retsnorm — ej heller for Regeringen. Gennemfører Regeringen den ugyldige Lov, gør den sig skyldig i Overtrædelse af Grundlovens § 85. Og det er vist alt, hvad der ligger i det paagældende Afsnit i Hvidbogen om § 85.

Saa vel Cirkelslutningen som dens af P. M. fremmanede uhyggelige Konsekvenser med en Rigsdag, der giver grundlovsstridige Love og overlader det til Regeringen at tage Ansvar, turde hermed forsvinde i den blaa Luft. Muligvis burde Forfatterne af dette Stykke af Hvidbogen — jeg kender dem ikke — have gjort sig mere Umage for at give en Formulering, som *alle*, Jurister eller ikke, havde kunnet læse uden Misforstaaelse.

Men det er iøvrigt i denne Forbindelse værd at bemærke, at det i Realiteten var den siddende Regering, der forbad det kommunistiske Parti. Som bekendt indledtes Aktionerne mod Partiet den 22. Juni 1941, medens Kommunistloven først blev forelagt i Folketinget den 20. August 1941. Og denne Overtrædelse af Grundlovens § 85 kunde Rigsdagen ikke ved sin Vedtagelse af Loven den 22. August 1941 give Regeringen Absolution for. Tværtimod gjorde Rigsdagen sig medskyldig i Grundlovsbrudet. Disse Kendsgerninger findes jo ogsaa fremdraget i Hvidbogen — men P. M. er mere interesseret i at finde et eller andet efter hans Formening svagt Sted i Hvidbogens Argumentation. Med hvilket Formaal? Øjensynlig mere med det Formaal (jeg anvender P. M.s Sprogbrug) »ud fra en politisk Betragtning at gøre Kommunistloven *saa lidt* grundlovsstridig som overhovedet muligt« end ud fra det angivne Formaal at vejlede i Retfærdighedens Interesse.

Dette Indtryk bestyrkes yderligere ved, at P. M. af Grundlovens § 60, hvorefter intet af Rigsdagens Ting er beslutningsdygtigt, naar ikke over Halvdelen af Medlemmerne er til Stede og deltager i Afstemningen, vil drage den Modsætningslutning, at Tingene *under alle Omstændigheder* er beslutningsdygtige, naar blot Halvdelen af Medlemmerne er til Stede, »hvorfor Fjernelsen af 3 af Rigsdagens 149 Rigsdagsmænd ikke kan ændre Tingenes Beslutningsdygtighed«. Ja, saaledes siger virkelig denne Mand, der er saa angst for, at Hvidbogen skal bibringe sine Læsere Mistillid til Folkestyret!

Rent bortset fra, at Rigsdagen af P. M. øjensynlig betragtes udelukkende som en Afstemningsmaskine, saa anviser P. M. jo med sine Bemærkninger til § 60 den direkte Vej til Folkestyrets Afskaffelse. Der kan vel ikke svares cand. jur.'en bedre end med hans egne Ord: »Retsbeskyttelse vilde der ikke være meget af, hvis disse ejendommelige Tanker havde en Fremtid for sig indenfor Juraen, hvilket der nu næppe heller er nogen Fare for«.

Er De Abonnent? Undgaa Standsning i FRIT DANMARK — husk at betale Abonnementet.

Er De Løssalgskøber? Vær sikker paa at faa Bladet hver Uge — tegn Abonnement fra Kvartalets Begyndelse. Pris pr. Kvartal Kr. 4.00.

DANMARKS CHANCER *fortsat fra Side 2*

ind for. Kan Danmark da ikke faa et saadant Laan? Jo, det kan vi.

Jeg har selv prøvet paa at formidle et saadant. Allerede i November 1945 forelaa der et konkret Forslag fra Argentinas Side. Jeg rejste derover i Overbevisningen om, at en Handelsaftale paa dette Grundlag snart vilde blive en Kendsgerning mellem Danmark og Argentina, men nu ved min Hjemkomst er der endnu intet sket. Argentinas Tilbud staar fremdeles ved Magt. Det gaar i al Korthed ud paa, at vi kan faa et langfristet Laan paa 40.000.000 argentinske Pesos, som i Løbet af 4—5 Aar skal tilbagebetales med danske Eksportvarer. Saa længe man selv opholder sig i Oversø og venter paa, at en saadan Handelsaftale skal gaa i Orden, falder Tiden forfærdelig lang, og man fatter ikke, hvad der ventes paa, for at Danmark skal bestemme sig til at tage imod det gode Tilbud.

Er det Mangel paa Selvtillid?

Er man først kommet hjem igen og har drøftet Spørgsmaalet med de respektive Myndigheder — i dette Tilfælde Udenrigsministeriets handelspolitiske Afdeling — da vil jeg gerne indrømme, at man maa stille sig mere forstaaende, men derfor er Realiteterne ikke mindre en Kendsgerning. Man synes om det argentinske Forslag. Man har overvejet det grundigt. Man har endnu ikke taget endelig Stilling til det. Man er overhængt med Arbejde. Der er ikke Folk nok, som kan tage sig af de mange Forhandlinger, som for Tiden staar paa. Der er saa mange andre Problemer, som haster mere. Vi kan ikke tage imod saa store Laan, saa længe vi ikke ved, med hvad vi skal betale det tilbage. Vi har ingen Raastoffer. Vor Eksportindustri er endnu ikke kommet i Gang og har ingen Valuta til at købe for. Vi frygter, at der vil hengaa lang Tid, før vi ser os i Stand til at kompensere den Import, der stilles os i Udsigt.

Det er jo saare godt med alle disse Betæneligheder, men hvad bliver Følgerne?

Det Land, som i Maaneder maa vente paa vort Svar — om vi vil have et Laan eller ikke — det Land maa jo ogsaa disponere over sin Eksport. Naar en vis Tid er gaaet, bestemmes Varerne til et andet europæisk Land, som er hurtigere om at bestemme sig og som har større Selvtillid. Som raader over flere Folk til at behandle de presserende Problemer etc. etc. Og naar vi saa en skønne Dag bestemmer os til at tage imod Tilbudet, da staar det ikke længer ved Magt. Resultatet er da indlysende. Det paagældende Land taber Interessen for Danmark. Men dette er ikke det værste. Jeg tænker her

paa de mange Hundreder Landsmænd i Syd-Amerika, som bliver skuffede i deres Forventninger. Deres opofrende Begejstring for at opretholde Hjemlandets Renommé og Prestige i det Land, hvortil deres Skæbne har ført dem, kølnes og dør. De mange Hundrede gode danske Mænd, som repræsenterer vort Land ude i Verden, mister deres Tro paa Danmarks Fortrinlighed, og da ser det galt ud med det danske Smil, som før Krigen var saa verdensberømt.

Danmark sover sin Tornerosesøvn.

Det er klart, at Danmark har store Vanskeligheder at kæmpe med, og at vi skal være varsomme med at tage imod for store Laan, som vi ikke kan magte at kompensere inden for en overskuelig Fremtid, men derfor behøver vi jo ikke helt at tage Afstand fra Tanken om mindre, langfristede Laan. Paa den anden Side skal vi i vor Iver for at genopbygge Danmarks Prestige og Renommé i Ulandet være meget varsomme med at reklamere for dansk Eksport i en Maalestok, som lover mere, end vi senere kan honorere.

Et helt andet Omraade, hvor vi derimod kan gøre og bør gøre en stor Indsats, det er det rent turistmæssige Omraade. At gøre et godt Indtryk paa de fremmede Gæster, som aflægger København et Besøg, er af allerstørste Vigtighed for vor Anseelse ude i Verden, og den Side af Sagen bliver ogsaa forsømt. Vi er alt for længe om at give Hovedstaden sit normale Udseende tilbage. Tror vi paa den »totale Fred«, bør vi ogsaa snarest fjerne de grimme Bunkers, som skæmmer Byens Udseende. Hotellerne bør moderniseres og Betjeningen paa Restaurationerne bør genoplæres til Høflighed. Det er det mindste, vi kan gøre, og dertil behøves der mig bekendt ingen Valuta. Om de hæslige Barakker paa Gl. Kongevej og paa Vesterbrogade lige over for Frihedstøtten er der sagt og skrevet saa meget, at det ikke er til at begribe, at der intet foretages for at fjerne dem.

For den, som vender hjem til Danmark efter en lang Rekognoseringsrejse ude i den store nye Efterkrigsverden er Danmark af i Dag en bitter Skuffelse — et helt Aar efter den 5. Maj 1945. Den Aand, som den danske Modstandsbevægelse gennem store Ofre har skabt, under saa vanskelige Forhold som under den tyske Besættelse, bliver langsomt kvalt af Burokrati, Betæneligheder, Mangel paa Selvtillid og Tro paa Danmarks Ydeevne og Fremtid. Man har Indtryk af, at Danmark nu sover sin Tornerosesøvn, bedøvet af Forbud, Restriktioner og Hemninger, og derved forspilder de ubestrideligt gode Forudsætninger, som den 5. Maj 1945 stillede i Udsigt for vort Lands Fremtid.

København, Juni 1946.

Oscar Wandel.

Ugens SPITFIRE

Et Grænseproblem

*Hvis Enden ud af Bukserne er slidt,
kan man nu købe et Par nye frit,
om end lidt tvivlsomme i Konsistensen,
hvis man er under Sygekassegrænsen.*

*Jeg kender en, der maa med Laser gaa,
for han kan ingen nye Bukser faa.
Han klarer lige netop Eksistensen,
men han er over Sygekassegrænsen.*

*Det er kun lidt, men nok alligevel.
Og Manden tænker ofte ved sig selv:
Ak, hvem der kunde kvitte Differencen
og komme under Sygekassegrænsen.*

*Nu spør' han, og han venter spændt
paa Svar,
om han har Lov at gaa med Halen bar,
for det blir efterhaanden Konsekvensen,
naar man er over Sygekassegrænsen.*

Spitfire.

TIL LYKKE

Der var forleden en Professor ved Harvard, der afslog at gratulere Studenterne ved deres Afgang fra Universitetet med den Motivering, at han ikke kunde finde nogensomhelst Grund til at lykønske dem!

Denne Reaktion overfor Verdenssituationen — for det er jo det, hans Vægring er Udtryk for — er forstaaelig og symptomatisk for en Frygt, der rider Menneskene som en Mare, ikke blot her i det lemlæstede Europa, men ogsaa i det sejrende, stærke Amerika: end ikke Bevidstheden om at besidde alle Tidens frygteligste Vaaben, Atombomben, kan i Dag gøre en Nation tryg endsige lykkelig — i Fremtiden er Verdens Lykke udelelig; det ved vi alle, ogsaa U.S.A. Denne Erkendelse, der skulde gøre det hele lettere, synes imidlertid at gøre det sværere; vor fælles Lykke, som vi fra alle Verdenshjørner higer efter og begærer, har forskræmt søgt Tilflugt paa et eller andet hemmeligt og utilgængeligt Sted.

Saadan er den store Situation, og den lille, den herhjemme, er ikke meget bedre. Hvis vi da ser Kendsgerningerne i Øjnene og er ærlige overfor vore egne Unge, som i disse Uger bliver Studenter, maa vi saa ikke følge Harvard-Professorens Eksempel og nægte at lykønske dem? Nej, af mange Grunde nej.

Vi er ikke saa ældede, at vi ikke meget tydeligt husker, hvorledes Beklagelser og Sorg over den øjeblikkelige Udvikling, virker paa unge Sind — det preller af paa dem, som Vand paa Gæs (tro ikke Billedet er en Tilfældighed, Ungdommen er ikke ret klog, det er andre positive og effektive Egenskaber, hvorved den gør sig gældende). Vær altsaa vis paa, at Studenterne af 1946 aldeles ikke er nedbøjede over Verdens almindelige Efterkrigs-Elendighed.

Jamen i de Aar, hvor deres Sind var mest modtageligt, har de oplevet saa meget ondt! Nej, de har ikke. Da Danmark blev besat, var vores Studenter af i Dag 11—12 Aar, store Børn, der vel sansede, men kun svagt fattede. I de følgende Aar, hvor de voksede sig

ind i Ungdommen, blev Modstandsanden skabt og hærdet, og da de var Gymnasiaster, vandt den sin afgørende Sejr. Adskillige af denne Sommers Studenter har maaske haft den Oplevelse selv at være med i illegalt Arbejde. Og da de gik i 2. G., oplevede de Befrielsen, en Krans af vidunderlige Begivenheder, som Livet igennem vil hænge som Evighedsblomster i deres Hjerter.

Men saa Skuffelserne bagefter, alt det, der ikke blev til noget, Bitterheden, der nager os! Ja, i os, Yngre, Ældre og Gamle, men ikke i de helt Unge, for de er glatte og faste i Sjælen, ikke saarbare og ømskindede, som man bliver i Udmattelse efter forgæves Slid.

Vi andre er ikke mere forelskede i Verden; efter seks Aars Hitler-Krig kan vi blot elske den med en evig ængstelig og urolig Kærlighed, for os er Verden hærgnet og syg, og den har Brug for al vor Omhu.

Men for Studenterne er den befriet og frisk, og de har Brug for at erobre den.

Hvem er vi, at vi ikke skulde ønske dem Lykke till!

Den parlamentariske Kommission

I Anledning af »Frit Danmark«s Kronik i Nr. 10, den 14. Juni 1940, har vi fra Formanden for den parlamentariske Kommission, Landsdommer Holm, M.F., modtaget nedenstaaende:

Nej, det gaar ikke glat i den parlamentariske Kommission, men det er af andre Grunde, end »Frit Danmark« formoder. En saa omfangsrig Undersøgelse kan forresten heller ikke gaa »glat«. Det ligger i selve Sagens Natur. Hvem der kender noget til slige eller lignende Undersøgelser, vil give mig Ret, men selvfølgelig generer det Faktum, at Folketingets Medlemmer i denne Samling er overbebyrdede en Del. Det er dog Mangler ved det rent tekniske Apparat, der skaber de egentlige Vanskeligheder. Hvor mange Mennesker tror man f. Eks. Sehestedsagen har krævet alene ved de, om jeg saa maa sige, rent forberedende Undersøgelser? Det maa ikke glemmes, at der

skal indsamles Oplysninger fra alle Verdenshjørner, ogsaa fra Folk, som i alt Fald for Tiden opholder sig i Udlandet. Kommissionens Opgave er et indviklet og omfangsrigt Mosaikarbejde, hvori en tilsyneladende ubetydelig Enkelthed ikke gerne maa mangle og derfor skal fremskaffes, efterhaanden som Brikkerne samles. Naar Kommissionen opholdt sig saa længe ved Kanonen paa Middelgrundsfortet, var det, fordi det kunde formodes, at der forelaa et Tilfælde af Sabotage. En Omstændighed, der helt vilde ændre Vurderingen af, hvad der skete hin skæbnesvangre Aprilmorgen.

Der arbejdes saamænd med den største Interesse og Nidkærhed af alle Kommissionens Medlemmer for at faa klaret de indviklede Forhold, som Kommissoriet omfatter, men det kniber stærkt med at faa Aktstykkerne og de stenografiske Referater fra Rigsdagstrykkeriet, hvis Kapacitet under de raadende Forhold er for ringe. Der ligger den største Vanskelighed. Forinden de paagældende Aktstykker er omdelt til Medlemmerne, kan der ikke arbejdes i selve Kommissionen, kun af Formanden og Sekretæren.

Den Omstændighed, at Kommissionens Arbejde foregaar for lukkede Døre, en Omstændighed, der giver Fantasien et friere Spillerum, skaber let nogen Utilfredshed. »Frit Danmark« kan naturligvis ikke have nogen egentlig Indsigt i Forholdene af fornævnte Grund, og derfor fremkommer disse Linier som en nødvendig Orientering i en Sag, der er hele Folkets Sag.

Til vore

ABONNENTER

Har De husket at forny Deres Abonnement? Hvis ikke, saa gør det snarest, før Tilsendelsen af Bladet bliver standset.

Husk, at glemmer De Fornyetelsen, betyder det Ærgrelse for Dem selv, fordi Frit Danmark udebliver, og Tab for os.

Forny Deres Abonnement med det samme.

Nogle Tanker OM SKOLE ORDNINGEN

for Hjemmetyskerne

AF AMTSFULDMÆGTIG J. P. CASPERSEN · AABENRAA

Intet indre dansk Anliggende har — siden længe før Befrielsen — optaget danske Mennesker i Grænselandet som Spørgsmaalet om den fremtidige Skoleordning for Hjemmetyskerne i Nordslesvig.

At dette har været Tilfældet, hænger nøje sammen med den Kendsgerning, at der intet er, der har formaaet at bidrage saa meget til Skærpelsen af Forholdet mellem dansk og tysk i Grænselandet som netop de tyske Skoler, efter at Nazismen havde ensrettet hele den tysksindede Del af Befolkningen. Det var herfra, Nazisterne efterhaanden gennemførte den fra ledende tysk Side ønskede og tilsigtede Isolering — det var herfra, Børnene og Ungdommen blev paa- virket i nazistisk Tankegang baade under Skoletiden og derefter. Skolerne — de private og de offentlige — var Centrerne i det tyske Arbejde. Hertil kommer de kendte Metoder for at forøge Tilgangen til Skolerne — økonomisk og aandeligt Tryk paa Smaakaarsfolk og andre vanskeligt stillede under den økonomiske Depressionstid i Trediverne — Metoder, der i Virkeligheden betød Overgreb mod Børn af Forældre, der slet ikke havde noget klart tysk Standpunkt, men lod sig rive og drive med i hele Gal-skaben.

Man var fra dansk Side klar over, at noget saadant ikke maatte kunne fortsætte efter Krigens Slutning — hverken af nationalpolitiske eller menneskelige Grunde.

Planerne om de nye Former var mange og forskellige. Nogle ønskede Forbud mod tysk Skolegang i det hele taget, andre kun kommunale Skoler, og atter andre kun private — heraf nogle med det Forbehold, at Tyskerne maatte drive disse *helt* for egen Regning — andre at de maatte faa dem paa sædvanlige danske Vilkaar, altsaa med et væsentligt økonomisk Offer, der vilde bevirke, at kun Forældre, der virkelig var tyske og vilde ofre noget derfor, sendte deres Børn i tysk Skole — paa samme Maade som grundtvigske Friskolefolk gennem Tiderne har gjort det. Mig bekendt har dog ingen — heller ikke Tyskerne selv — været inde paa, at Staten saa godt som fuldtud skulde betale Privatskolerne. Det skulde forbeholdes nogle de fleste Sønderjyder endnu ukendte Kredse at finde paa noget saadant!

Forbud mod tyske Skoler i det hele taget ønsker næppe nogen for Alvor, og denne Mulighed kan derfor lades ude af Betragtning.

Kommunal Skole *alene* er uigennemførlig iflg. Grundloven. Der var ganske vist den Mulighed at give en kommunal Skole og saa at nægte tyske Privatskoler Statstilskud med den Begrundelse, at de ikke opfylder Privatskolelovens Regel om, at private Skoler skal give en Undervisning, der fuldtud skal staa Maal med den offentlige Skoles, hvilket de jo i Realiteten ikke gør. Privatskoleordningen fra 1919 forudsaa formentlig ikke tyske Privatskoler, og det er jo aldeles ikke indlysende, at en tysksproget Privatskole skal sidestilles med en fynsk Friskole. Tværtimod. Man kunde med god Grund have hævdet, at Loven alene gjaldt danske og dansksprogede Skoler, og dette er jo ogsaa sket fra Sønderjyds Side i Tyverne, idet man fra en Skolekommissions

I Aviserne læser vi tit brudstykkevis om Skoleordningen i Sønderjylland, men er man ikke paa Forhaand inde i Forholdene, er det svært at danne sig et Begreb om, hvad det i Virkeligheden drejer sig om. Denne Artikel om Hjemmetyskernes Skoleproblemer er skrevet af en Mand, der er yderst kyndig paa dette Omraade. Den har været offentliggjort i det sønderjyske Blad Grænseposten, hvorfra man venligst har stillet den til vor Disposition.

Side fastholdt Kravet om, at Undervisningen helt ud — altsaa ogsaa i dansk Sprog og dansk Historie — skulde staa Maal med Folkeskolens, forinden man mente at kunne indstille til Statstilskud. Denne Opfattelse blev imidlertid ikke anerkendt og kan vel heller ikke forventes gennemført nu, efter at have været forkastet i saa mange Aar.

Herefter kan der, hvis Ordningen principielt skal være som hidtil, kun være Tale om at give baade offentlige og private Skoler.

Spørgsmaalet maa da være:

1. har Tyskerne Interesse i en saadan Ordning, og da hvilken?

2. har vi samme Interesse, og har vi i benægtende Fald nogen Pligt til at give den?

ad 1. Pastor Beuck beder i sin Henvendelse til Skolekommissionen: »Giv os vore Skoler igen, og giv os kommunale Skoler. De danske Myndigheder vil uden Vanskeligheder kunne sikre sig Garantier for — bedre endnu end i Privatskolerne — at der hersker den rette Aand og en loyal Aand i dem. Og deri skal de faa Støtte af os. Det lover vi dem.«

Hvordan er det med Tilliden?

For det første skal hertil bemærkes, at vel har mange Tillid til Pastor Beuck, men til hvem flere? Naar Medlem af den nye tyske Skoleforening, Dr. Reuter i Graasten,

fornyelig — uimodsagt af ham — skal have udtalt, at han som Tysker vilde have anset det for en Pligt for ham at anmelde sin danske Nabo til Gestapo, om han havde vidst, at han var Modstandsbevægelsens lokale Leder, saa er det et Bevis paa, at det er med god Grund, at de fleste Nordslesvigere vil se Resultater og ikke alene smukke Ord og Løfter fra en bred Front paa tysk Side, forinden man tror, at »vi« i foranstaaende Citat gælder saa mange, at der virkelig staar en Vilje bagved.

For det andet er det vel ikke sandsynligt, at »vi« alene ønsker kommunale Skoler — altsaa en Ordning som den først nævnte.

For det tredje viser Udviklingen siden 1920, at Tyskerne selv har oprettet private Skoler i Stedet for kommunale, hvor saadanne i Forvejen fandtes. Mon ikke selv en nok saa »illoyal« Tysker eller en »Kommuneskolemand« maa indrømme, at det vilde være temmelig urimeligt at oprette nye tyske kommunale Skoler f. Eks. i Bov og Rødekro, hvor Tyskerne selv engang har kasseret dem? Det er, som ogsaa hævdet af den danske Skoleforening i Sydslesvig Skolekommissionens Betænkning givet, at et Mindretal har mest Interesse i en Privatskoleordning. Naar man fra tysk Side nu siger noget andet, er det *maaske*, fordi man er bange for »sine egne«, men utvivlsomt navnlig, fordi det er det Arrangement, der i Dag giver dem den økonomisk lettest gennemførlige Ordning — indtil bedre Dage maatte komme. Det er en Kendsgerning, at det tyske Mindretal — selvom det — iøvrigt i Modsætning til vort Mindretal Syd for Grænsen — mange Steder hører til den økonomisk velstillede Del af Befolkningen — aldrig har ydet noget virkeligt økonomisk Offer til sit kulturelle Arbejde (eller f. Eks. til Jordkampen).

ad 2. Har vi da herefter nogen Interesse i den hidtidige Ordningens Bevarelse?

Nogen økonomisk Interesse i Nedlæggelse af tyske Kommuneskoler har vi kun, saafremt Børnene ikke kommer over i de danske Afdelinger, men jeg mener ikke, at der er nogen, der af Besparelshensyn ønsker at fjerne de tyske Kommuneskoleafdelinger. Kommunerne sparer intet, idet Sær-Udgiften ved de to Kommuneskoleafdelinger betales af Statskassen.

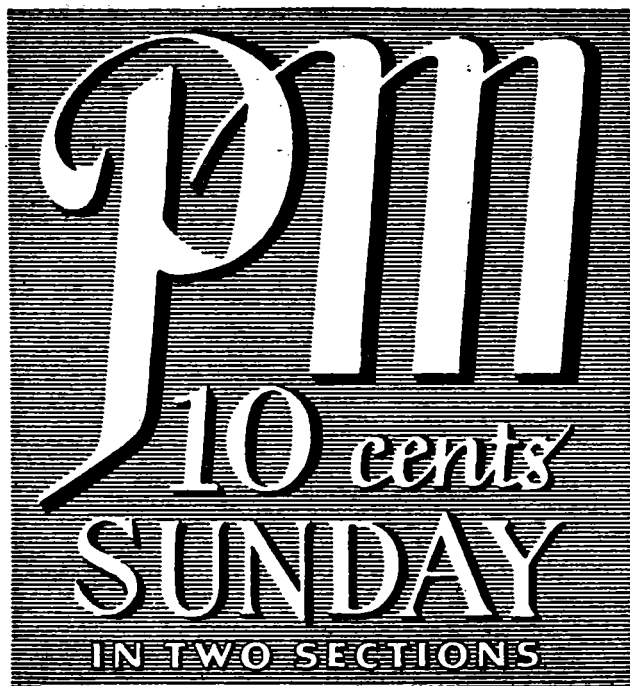
Folkeskole i virkelig Forstand.

(Hvis den væsentligst tilsigter at give Tyskerne en økonomisk Lettelse i en trang Tid, da maa dertil svares, at det Forhold, at Pengene til Privatskolerne udebliver fra Moderlandet, kan ikke begrunde, at de i Stedet ad Kommunalskolens Omvej skal ydes af den danske Stat. Der har i de økonomisk svære Tider for dansk Erhvervsliv i 30-erne givet været uhyre vanskelig for mange danske Friskolehjem at opretholde deres Skoler, men man har dog ikke af den Grund dengang givet dem samme økonomiske Vilkaar som offentlige Skoler — eller oprettet særlige kommunale Skoleafdelinger for disse Kredse. Det vil saaledes ikke være en Undtagelse ikke at give Kommuneskoler i Stedet for bestaaende Privatskoler af økonomiske Grunde — de vil ogsaa med de gældende Regler for Ydelse af Statsstøtte i den Henseende være ligestillet med økonomisk betrængte danske Friskoler).

Til Fordel for Ordningen set fra dansk Side er anført:

1. Hensynet til bedre Kontrol med de kommunale Skoler.
2. Hensynet til Sydslesvig.

(Fortsættes Side 11)

AMERIKAS „INFORMATION“

PM er Navnet paa en New York-Avis, der er et enestaaende Fænomen indenfor Bladverdenen. Den er nu 6 Aar og kan ikke gaa alene. Det aarlige Underskud er efter Sigen- de paa et Par Millioner Dollars. Det gir dog ikke Aarsag til nogen Pessimisme. PM er en afgjort Sukces. Den opfylder den Funktion, den satte sig ved Starten og har nu en daglig Udbredelse paa 153.000 Eksemplarer.

PM's Opgave er at give Korruptionens og Reaktionens Udøvere tørt paa og at fremme Frisind og Demokrati — altsaa samme Opgave som »Information« har paataget sig herhjemme. Det lyder maaske blaaøjet; men PM er ikke mere blaaøjet end en Ragekniv, og den forfølger sit Maal haardnakket og konkret. Den har Raad til det, for den op- tar ingen Annoncer. Og Million-Under- skuddet dækkes af en af Frisindets Beskyttere, Marshall Field. Støttet af en Mangemillionær og samtidig uafhæn- gig? Ogsaa det synes at være muligt i det Land, hvor »anything can happen.«

Da PM blev lanceret i Sommeren 1940 af Ralph Ingersoll, der er den le- dende Redaktør, opstod der et ivrigt Gætteri i New York om, hvad de to

Initialer betød. Mange gættede paa, at det betød *Post Meridien*, da PM er et saakaldt Eftermiddagsblad. Det udkom- mer nemlig Kl. 7 om Morgenens til Forskel fra Morgenaviserne, der kom- mer Aftenen i Forvejen. Der var andre, vittigere og mindre venligt indstillede, der gættede paa, at PM betød *pretty mediocre* — temmelig middelmaadig. Det var Folk, der var vant til at læse de to fremragende Aviser, *New York Times* og *New York Herald Tribune*, der bringer Reportage fra hele Verden og er saa voluminøse, at de i stor Ud- strækning er Kildeskrifter til Dagens Verdenshistorie. Alle betydelige ame- rikanske eller udenlandske Statsmands- taler, internationale Erklæringer og Re- solutioner og amerikanske Lovforslag af almen Interesse trykkes af de to Aviser *in extenso*, samtidig med at der gives en kortfattet og en mere udfør- lig Beretning af Indholdet. Hver ene- ste Nyhedsreportage besvarer i sin Indledningsparagraf »de fem wh'er« — what? where? when? who? why? Og subjektiv Bedømmelse af Begivenhe- derne kommer kun til Orde i de leden- de Artikler.

Det er en Form, der i Begyndelsen virker knastør paa europæiske Læsere,

EVENTYRET OM E

Af IDA BACHMANN

»Daughters of the American Revolution« er en alt andet end revolutionær Forening af de amerikanske Revolutionsheltes kvindelige Efterkommere. De er kendt for deres reaktionære Indstilling og deres Racehad og har ved flere Lejligheder forbudt store Negerkunstnere — som Marian Anderson og Martha Scott — at optræde i Constitution Hall i Washington DARs Koncerthus. Da den megetsnobbede Forening holdt Aarsmøde i New York, viste PM dem den Opmærksomhed at bringe en Dobbeltside med Billeder af Damerne — uden Kommentar og uden Retouche. Hele New York morede sig.

JAFHÆNGIG AMERIKANSK AVIS

men det er, hvad intelligente Amerikanere forstaar ved god Journalistik, og de var skeptiske overfor denne nye Sprællemænd af et Eftermiddagsblad paa 36 smaa Sider, hvor Billedstoffet optar mere end en Tiendedel, og hvor der ikke gøres noget Forsøg paa at bevare Princippet om de fem wh'er, og der ikke lægges Skjul paa Bladets Tendens. Den er venstreorienteret-demokratisk i samme Forstand, som Roosevelt var det; men PM er ikke Talerør for noget politisk Parti og uddeler sine Ris og Laurbær til højre og venstre, dog saadan, at de fleste Ris gaar til højre og de fleste Laurbær til venstre. I Bladets Formaaalsparagraf, som optrykkes fra Tid til anden i Bladets Spalter, hedder det: »Vi tror ikke, at alle menneskelige Problemer for Tiden løses med Held af nogen eksisterende Samfundsordning, sandelig ikke vores egen, og vi støtter dem, som paa konstruktiv Maade søger at forbedre Menneskenes Levevilkkaar.«

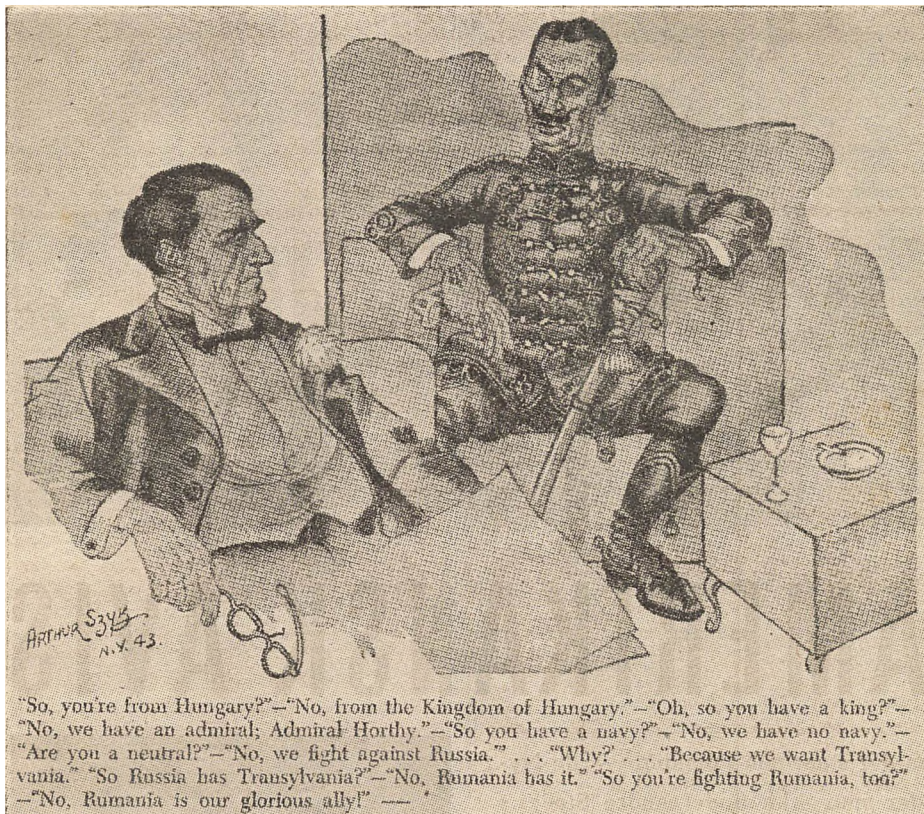
Det siger sig selv, at en Avis af PM's Størrelse og Karakter ikke kan konkurrere med New York Times og Herald-Tribune med Hensyn til Nyhedsstoffets Omfang. Det er heller ikke Hensigten. Men i PM finder man —

som der staar paa Forsiden — »de Nyheder man ikke finder andre Steder.« Det vil sige Belysning af de Forhold, som store Dele af Pressen enten forbigaar let, fortier eller fordrejer.

Blandt de New York-Aviser, der kappes om Fordrejelse og anti-demokratisk Propaganda, ligger *Daily News* og *Daily Mirror* i Spidsen, tilsammen med et dagligt Oplag paa cirka 4 Millioner Eksemplarer. *Daily Mirror* udgives af Hearst, og dermed er nok sagt. *Daily News* udgives af Roosevelt-, Arbejder-, Neger- og Russer-Haderne Robert McCormick og Joseph Patterson, der ogsaa udgiver *Chicago Tribune*, som indtil for et Par Aar siden var Chicagos eneste større Morgenavis. Nu har *Chicago Tribune* faaet en stærk Konkurrent i den frisindede *Chicago Sun*, der ligesom PM støttes af Marshall Field.

Det er Hearsts og McCormick-Pattersons Aviser, der har sat Amerikas Presse i Vanry. Deres stadige Anvendelse af Sensationen som Middel til at paakalde Læsernes Opmærksomhed, deres mange sensationelle Billeder og barnagtige »funny strips« appellerer til alt det ved Amerika, der virker mest frastødende paa en Europæer. Med deres Kæmpeoplæg maa de have en vis

Det var PM, der lancerede ovenstående Tegning, hvis Tekst samme Dag blev transmitteret over den amerikanske Radio til Danmark og derefter gik sin Gang gennem den danske Undergrundspresse. Vi benytter nu Lejligheden til at bringe Arthur Szyks Tegning af den amerikanske Gentleman og den ungarske Officer. Teksten lyder:

»Naa, De er altsaa fra Ungarn?« — »Nej, fra Kongeriget Ungarn.« — »Aah, De har en Konge?« — »Nej, vi har en Admiral, Admiral Horthy.« — »Naa, saa har De altsaa en Flaade?« — »Nej, vi har ingen Flaade.« — »Er De neutrale?« — »Nej, vi slaas mod Rusland.« — »Hvorfor?« — »Fordi vi vil have Transylvanien.« — »Har Rusland Transylvanien?« — »Nej, det har Rumænien.« — »Saa slaas De altsaa ogsaa mod Rumænien?« — »Nej, Rumænien er vores tapre allierede.«

Indflydelse paa den offentlige Mening. Det har dog Gang paa Gang vist sig, at den ikke er saa stor, som man skulde vente. Da Roosevelt blev genvalgt i 1936, havde to Trediedele af Amerikas Aviser været imod ham, og i 1940 omfattede Modstanden tre Fjerdedele. Amerikænerne køber og læser de reaktionære Aviser; men de stemmer, som det passer dem. Det rokker dog ikke ved den Kendsgerning, at Aviser som Daily News og Daily Mirror i det lange Løb maa betyde en Trusel mod et demokratisk Samfund. Og det er mod den Indflydelse, PM har taget Kampen op.

PM's første Opgave var at virke for Roosevelts Genvalg i 1940. Siden er den blandt andet gaet ind for Leje-Laane-Loven, for det internationale Samarbejde, for Krigsproduktionen uden

ublu Avance for Industriherrerne, for Krigen imod Nazi-Tyskland, for Priskontrol og fremskridtsvenlig Arbejderlovgivning, for Negrenes Ligeberettigelse — altsammen Ting, som Daily News og Daily Mirror har bekæmpet. Indersoll har forstaaet at knytte en lang Række fremragende Journalister til Bladet, deriblandt Milton Murray, der fornylig har gæstet København som U.S.A.s Repræsentant paa den internationale Journalistkongres.

Med sine Belysninger af inden- og udenrigspolitiske Spørgsmaal præsterer PM et dagligt Oplysningsarbejde af høj Rang. Under alle Arbejdsstridigheder gir Bladet klar Besked om de Spørgsmaal, Sagen drejer sig om, og den økonomiske Baggrund, et Hverv som *Daily Worker* førhen var ene om at bestride.

PM's lægevidenskabelige Medarbejder har den Opgave at paavise Mangler i den offentlige Sundhedspleje, Slendrian i Hospitalsvæsenet og Fidsmageri ved Fremstilling og Salg af Medicinalvarer. Nu og da bringer Bladet en Oversigt over, hvordan Kongressens enkelte Medlemmer har stemt ved Gennemførelsen af vigtige Lovforslag, og hvem der har været fraværende under store Afgørelser. Naar betydningsfulde Lovforslag er under Opsejling, blir Læserne orienteret paa Forhaand, og hvis der er Fare paa Færde, blir de opfordret til at bombardere deres Repræsentanter i Kongressen med Breve. En illustreret Indkøbsoversigt gir hver Dag Besked om, hvor man kan købe visse Ting bedst og billigst. Bandlysningen af Annoncer blev ved Krigens Ophør lagt paa Hyl- den, men paa en egen Maade, idet Bladet har stillet en Side til Raadighed for hjemvendte Soldaters gratis Annoncer om Beskæftigelse. En af dem lød: Hjemvendt Faldskærmsjæger søger farligt Arbejde.

PM opfylder en af den frie Presses vigtigste Funktioner: at sørge for, at intet sker i det skjulte i et demokratisk Samfund. — Endnu paa et afgørende Punkt adskiller den sig fra de fleste andre Aviser: fra den 6. August 1945 har den baseret sit Syn paa det nye Verdensbillede, Atombomben medførte, og har bedømt Verdensbegivenhederne i Relation dertil.

Altid solidt underbygget i sin Kritik og Analyse, velskrevet, smukt i sit typografiske Udstyr med et fremragende Billedmateriale og vittige politiske Tegninger har PM vundet Agtelse i vide Krese, ikke alene i New York, men over hele Østkysten og i Canada. Den har naturligvis mange Modstandere; men mange, der før var skeptiske, betragter den nu som et uundværligt Supplement til den store Nyhedspresse. PM har skaffet sig en Indflydelse, Amerika maa regne med.

SKOLEORDNINGEN *fortsat fra Side 7*

ad 1. Kontrollen skulde formentlig give sig Udslag i:

- a) Udnævnelse af Lærere
- b) Kontrol med Undervisningsmidler
- c) Kontrol med Undervisningen.

M. H. t. Udnævnelsen af Lærere har man været inde paa den Tanke, at Lederne skulde være dansksindede, men denne er dog allerede forladt. Erfaringerne fra Tiden mellem Krigene viser, at Hensynet til et naturligt og berettiget Ønske fra Forældrenes Side om, at de skal kunne nære fuld Tillid til de Lærere, der underviser deres Børn, kræver, at Lærerne er tysksindede. Dette medfører ogsaa, at de »kaldende« Myndigheder i det store og hele maa rette sig efter de Ønsker om Lærerbeskikkelse, der fremkommer fra Forældrenes Repræsentanter — enten de nu udpeges paa den ene eller den anden Maade. Ellers vil Skolen ikke i virkelig Forstand blive en Folkeskole. Dette betyder igen, at »Kontrollens« Betydning vil indskrænkes væsentligt. — Nu kommer ogsaa, at langt de fleste kommunalt ansatte tyske Lærere i Dag sidder i Faarhuslejren.

Vi kan ikke forsvare at »prøve een Gang til«.

M. H. t. Kontrollen med Læremidlerne, da viser Amtsskolekonsulentens Indberetning i Skolekommissionsbetænkningen tydeligt de hidtidige Resultater heraf — jfr. iøvrigt at det gælder Lærebøger, der er anvendt ogsaa før 1933 — sml. at der i Skolekommissionsbetænkningen, Side 107, Stk. 4 er anført, at man før 9. April 1940 i Tønder Amt har tilladt at anvende tyske nazistiske Lærebøger paa Betingelse af, at man ved Brugen skulde udelade det nazistisk prægede Stof. Amtsskolekonsulenten er i Tvivl om, hvorvidt denne Betingelse er strengt overholdt i Krigens Tid! Ak jall! Mon samme Amtsskolekonsulentens egen Beretning Side 66 og 67 ikke tilstrækkelig kommenterer Effektiviteten af en saadan Kontrol? — Der anføres nemlig, at *samtliche Læse- og Lærebøger, bortset fra Hjælpe-midler, der er taget i Anvendelse ved Kristendomsundervisning, er saa gennemsyret af nazistisk Livsopfattelse, at Bøgernes fortsatte Anvendelse maa anses for ufor-svarlig.* (Det er de samme Bøger).

Hvad endelig Kontrollen med Undervisningen angaar, skal alene bemærkes, at enhver Nordslesviger af egen Erfaring eller fra Forældrenes Fortællinger fra Udlændighedstiden ved, at Aanden i Skolen kan der ikke føres noget effektivt Tilsyn med.

ad 2. Hensynet til Sydslesvig. Fra sydslesvigsk Side er fra betydende Hold hævdet, at Forholdene er saa forskellige, at Hensynet til en paritetisk Ordning ingen Betydning har. Ordnes Sydslesvigs Forhold ikke saaledes, at Landsdelen frigives fra tysk Overhøjhed, kommer Flygtningene til at spille en fremtrædende Rolle, og saa er der ingen Grund til at forvente, at en af dem administreret Kommuneskoleordning skal blive gennemført mere loyalt, end det skete tidligere — det gælder baade under »Weimarrepublikken« og i »Det tredje Rige«s Tid, og den Danskhed, der overlever en saadan Udvikling, vil være henvist til Privatskoler, som den eneste brugelige Ordning. Bringes Sydslesvig ind under andre Forhold end nu, bl. a. saaledes at Flygtningene fjernes, vil Fremtiden vise, hvilken Befolkningsdel der bliver »Mindretal«. Naar de danske Sydslesvigere selv

beder os se bort fra deres Forhold, er der for os ingen Pligt til at fremme en Ordning her, som vi af andre Grunde anser for fejlagtig.

Har vi da nogen Pligt til at opretholde Muligheden for tyske Kommuneskoler ved Siden af Privatskolerne? Der er til Fordel for en saadan Opfattelse anført, at 1920-Ordningen stemmer bedst med dansk Frisind, og at den er bleven rost Verden over — maaske lige bortset fra Tyskerne selv. Disse har jo som bekendt efter bedste Evne og med stor Energi bekæmpet den som utilstrækkelig, baade i Rigsdagen og udenfor denne — indtil de efterhaanden — navnlig — om ikke udelukkende — ved Hjælp af Kredse udenfor Nordslesvig — fik de mange »Forbedringer gennemført, der kulminerede i 1939-Loven«.

Hertil skal anføres, at 1920-Ordningen utvivlsomt var rigtig og god i 1920, men det har lige saa utvivlsomt vist sig, at Tyskerne som nævnt ikke var tilfredse, og at de har misbrugt den. Naar det nu siges, at hvis vi igen indfører 1920-Ordningen, saa er det for ikke igen at glide ned ad Indrømmelsernes Glidebane, minder det lidt om svage Forældres Bøn til uartige Børn: »Denne Gang slipper I med Skræcken, men hvis det sker een Gang til, saa gaar det ikke mere.« Har vi dog ikke lært saa meget, at vi paa et saa vigtigt Omraade ikke kan forsvare at »prøve een Gang til«. Selvom Viljen i Dag er nok saa god, saa viser Erfaringen tydeligt nok, at der ikke tages tilstrækkeligt Hensyn til Indsigelser fra nordslesvigsk Side. Og findes der ingen Mulighed for »at fire«, saa sker det heller ikke. Naar der henvises til, at 1920-Ordningen er den mest frisksindede, stemmer dette daarlige med, at en af Begrundelserne for at opretholde Kommuneskolerne er den større Mulighed for Kontrol.

Ikke værre for Hjemmetyskeren end for Fynboen.

Videre anføres, at den giver Hjemmetyskerne en mere brydfuld Skoleordning end den, deres danske Naboer har, og det er ikke rigtigt, at Tyskere som danske Skatteydere skal betale ikke alene til den offentlige Skole, men ogsaa til deres private Skoler. Herved lægges der indirekte et stærkt Tryk paa den enkelte — ikke mindst paa Smaakaarsfolk, for hvem Skolegang i en Privatskole kan blive økonomisk uoverkommeligt.

Hertil skal bemærkes, at dette ikke er anderledes eller værre for en Hjemmetysker end for en hvilkensomhelst fynsk Arbejder eller Husmand, der sender sit Barn i en Friskole. Kan han ikke selv betale, yder hans mere velhavende Nabo et saa meget desto større Bidrag, saaledes at den fattige Mands Barn kan faa Friplads. Det eneste Argument, der med nogen Føje kunde anvendes, er det, at Hjemmetysk-heden dog er en historisk betinget Kendsgerning, ved hvilken der hverken kan eller skal rokkes, og at man, naar dette er Tilfældet, af denne Grund bør give dem en anden Stilling end den, der hidtil er givet Kredse, der af konfessionelle eller andre Grunde ønsker deres Børn opdraget i Friskoler. Denne Begrundelse rækker imidlertid videre end til at indrømme offentlige Skoler efter 1920-Ordningen; den medfører i sin fulde Konsekvens, at der ved Siden af de offentlige Skoler bør gives dem fuld økonomisk Ligestilling, hvis de hellere vil oprette private Skoler, idet de offentlige Skoler i modsat Fald bliver en Slags Nødhjælp for dem, der ikke selv kan skaffe Pengene til en Privatskole.

— Men da vi nu engang ikke lever i en

Ideal-Verden, men tværtimod lige har set, hvor gennemført illoyal den langt overvejende Del af Hjemmetyskerne har opført sig, er Tidspunktet for Oprettelse af en saadan Ordning ikke inde, og Princippet er i hvert Fald ikke noget logisk Argument for Opretholdelsen af 1920-Ordningen, men denne er højst Udslag af en Rimelighedsbetragtning, der i Dag intet Værd har.

Den nye Afstand mellem dansk og tysk.

Nogen Forpligtelse til at yde 1920-Ordningen foreligger altsaa ikke, og Rimelighed og Billighed kræver det heller ikke.

Endelig skal til en Kommuneskoleordning bemærkes, at den vil kræve, at der ved Statens Foranstaltning uddannes tysksindede Lærere — altsaa om ikke paa særlige Seminarier saa dog med særlige Kurser for saadanne. Det vil være en offentlig Pligt at sørge for, at et tilstrækkeligt Antal gode og velegnede Lærere uddannes. Endvidere medfører Ordningen, at der fortsat i Kommunerne skal arbejdes sammen om Bygningen af tyske Skoler, Anskaffelse af tysk Skolemateriale m. v. Sønderjyder ved, hvilke Vanskeligheder disse Spørgsmaal har voldt i normale Tider, og de ved, hvilke næsten uoverstigelige Konfliktmuligheder det vil skabe i Dag, hvor Hjemmetyskernes Optræden som Tidsfrivillige o.s.v. samt Besættelsestidens almindelige Belastning af Forholdet til alt tysk har skabt en Afstand mellem dansk og tysk, som vi i 1920 overhovedet ikke kendte.

Alle disse mange og hver for sig stærke Argumenter har medført, at det store Fler-tal af den sønderjydske Befolkning i Dag ikke vil have en Fortsættelse af den hidtidige Skoleordning, men de medfører ogsaa, at det har virket nærmest overvældende, at man fra en eller anden Side har fundet Tidspunktet egnet til at benytte Ønsket om Enighed i Skolespørgsmaalet til nu at gennemføre en almindelig dansk Tilskudsordning til Friskoler, der medfører, at der fremtidig ydes disse Tilskud paa, der siges 80-90 pCt., af Driftsudgifterne. Man maa derfor haabe, at man fra dansk Friskoleside vil resignere med Hensyn til en bedre Friskoleordning paa det nuværende Tidspunkt. Og jeg tør roligt sige, at der ikke vil kunne findes een eneste Tysker, der vilde have kunnet finde paa, at en saadan Løsning af dette Spørgsmaal vilde blive en Belønning for den Politik, der var ført op til og under Krigens. Det maa ikke ske — ganske simpelt.

À propos den rene Privat-skoleordning.

Men Hensyn til den rene Privatskoleordning skal til Slut anføres, at den giver den Ordning, der skaber de færreste Konfliktmuligheder. Hjemmetyskerne kan selv bestemme over Skolelokaler og Materiale, kan selv uden lokal dansk Indgriben bestemme, hvem de vil have som Lærere. De kan drive deres Skole paa helt samme Maade som enhver anden dansk Statsborger kan det, men heller ikke andet. De kan ogsaa, hvis de virkelig nærer noget Ønske derom, netop fordi Friheden dertil er saa ubeskaaret, i Gerning vise, at de har forstaaet, at den af dem hidtil drevne Politik var fejl og stridende mod deres Pligter som loyale danske Statsborgere, og de kan derved vise, at de ligeledes har forstaaet Værdien og Betydningen af at leve i en Retsstat, der ønsker at yde alle Borgere, der erkender lige Pligter, lige Rettigheder.

J. P. Caspersen.

OFFED

Fortælling af Martin A. Hansen

LUFTEN

Frit Danmark vil i Fremtiden bringe en Feuilleton — en Fortælling, hvis Offentliggørelse strækker sig over en Række Numre. Vi begynder med en dansk Novelle af Martin A. Hansen, og det er Meningen vi derefter vil bringe Fortællinger eller korte Romaner ogsaa af udenlandske Forfattere. »Offer« har ikke direkte hentet sit Stof fra Krigen, men Forfatteren skrev den under Besættelsen — i en vis Reaktions mod, at det faldt mange saa let at sige: Nogle maa kunne dø, nogle maa kunne lide . . . o. s. v., uden at man for Alvor tænkte paa, hvad dette Ord, saa sandt det er, ogsaa betyder.

SOLEN smiler ad alting. Det er i Maj. Vejret er dejligt, men Tiden ikke. Mosen er gul af favre Blomster, men i Torperhuset har man ikke haft Smør længe. Byggen er oppe, velsignet være han! Men Ageren er lille, for de har ædt af Saasæden. Og der er længe til Høst. Det kan være, bedre Folk endnu har lidt Mel; men de gemmer det godt. Andre maa klare sig uden. Men hvordan dog? Det ved han, som ved alt.

Det var Dagen efter Kristi Himmelfart. Vejret var gavmildt, ens mod alle. Marken tog Blomster paa inden Pinse. Hun havde nok at vælge imellem. Skoven var en Brud, der valgte sig Smykker. Spejl mig, Sø! Her er et lille Blad, klæder det mig ikke?

Men der var Brandlugt i Luften. Over Skovene trak der Røg, der var mørk som angstfulde Tanker.

Marie hed en lille Pige, som blev regnet for en stor Pige, da hun var næsten tolv Aar. Hun gik uden om Torperens smaa Agre hen mod Mosen, hvor hans Hoveder græssede. Solen, der lyste gult igen fra Mælkebøtterne, vilde ogsaa gerne lyse i den lille Kvindes Haar. Det var nyredt og flettet, men der var ikke noget for Solen at gøre, for Haaret var mat og graaligt.

»Nej, se dog,« sagde Pigen ved sig selv, »det ser næsten ud, som jeg har Handsker paa!« Hendes røde Hænder var meget mørkere end de tynde, blege Arme. Hun var barbenet i Træskoene og havde bare Arme. Det var Aarets første Bararmsdag, og Torperkonen havde skaa-ret Maries Kjoleærmer af. Af dem kunde der nu blive Bukser til den mindste.

Hun havde et Garnnøgle hæftet paa Brystet, og hun gik og bandt Hose, mens hun nynnede:

»Om ikke Far har Buks' at ta' paa . . .
Maj er velkommen!
saa kan han ta' Mors Kjole paa . . .
Maj er velkommen!«

Saa taber Marie en Maske. »Hovedet er i Rugen!« skrider hun, og Jakobs strittende Haar dukker frem bag en blomstergul Bulk. Han er grædefærdig, og han laa naturligtvis og sov. Men han maa passe paa, for Hovederne vil hellere i Rugageren end nøjes med Mosegræsset. Hvert Rugstraa tæller, det er saa dyrt, det skal blive sort, sødt Brød, til Højtiderne at forstaa; for naar Torperen har

givet Fogeden hans, lagt en halv Tønde hen til Saasæd, er der en god halv Tønde til Brød.

»Du maa passe paa, Dreng,« raaber hun, mens hun samler Masker op.

»Det gør jeg da. De er her alle tre,« svarer Bror Jakob.

»Jeg saa den ene gaa hen til Rugen, og saa tabte jeg Masker.«

»Du lyver jo bare.«

»Har du ikke ligget og sovet, hvad?«

»Nej, det har jeg ikke, Marie.«

»Hvad er det, du tygger paa?« siger hun strengt, »spyt saa ud!«

»Ikke noget,« svarer Jakob, men spytter en grønlig Masse ud.

»Du maa ikke gaa og æde alting. Du bliver jo syg og dør!«

»Saa kommer jeg op hos Mor.«

»Naa, det tror du,« siger Marie, »men Mor og Far er ikke glade for at mødes med saadan en Dreng. De vil have, du skal være et godt Menneske. Ikke falde i Søvn altid og ikke gaa og bide i alting.«

»Har du ikke lidt til mig, Marie?« siger Jakob og bæver om Munden. Han ligner en lille, dyngvaad Enerbusk. Blot man rører ved ham, drypper Taarerne af ham. Han er ellers otte Aar gammel og har et meget kraftigt lyst Haar. Det stritter over hans Øren, saa Fuglene kunde bygge Rede under det. Men Jakob har ikke Ansigt nok til Haarvæksten, det er for lille og snottet. Hans Forstand er ogsaa meget mindre end Haaret.

Marie, den strenge Søster, tager en lille grøn Pakke frem fra Kjolelinningen, et Skræppeblad foldet om en lille grønlig Gnalling Brød. Jakob gumler, og nu faar han naturligvis Taarer i Øjnene, de to Kilder, som altid springer. Brødet er saa beskt, det er af Ælmebark med lidt Agern i.

»Har du ranet det?« siger han.

»Fy Jakob, skamme sig!« Marie taar pludselig travlt med at slynge Garn over Pinden. Men bagefter plukker han Syreblade til dem, og de spiser de gode, syrligt søde Blade.

»Hovedet er i Rugen!« skrider hun. Nu er det Alvor, og Jakob af Sted efter den slunkne Ko. Han render med Kæppen, og hu hu hu hopper der Draaber fra hans Ansigt. De Taarer, de Taarer, Jakob kan næsten ikke se den stygge Ko. Den strenge Søster skænder, og hu hu hu, Jakob tuder. Saa vender det magre Hoved om og lunter med knagende Benrad ned i Mosen.

»Marie, Marie!« skrider han deroppe, »se, der kører en Vogn!«

Marie slipper ikke Garn og Pinde, mens hun gaar op til Agerskellet.

»Er det ikke en fin Vogn?«

»Det er en af de rige,« siger hun, »jeg kan godt kende ham i den grønne Kjole, det er Degnen.«

»Naar jeg bliver stor, vil jeg selv være Degn og gaa i grøn Kjole.«

»Fy skam dig, Jakob, saadan noget maa man ikke sige.«

»Jamen, det vil jeg!«

Det er Degnen, som er ude at køre med en af Bygdens bedste Bønder. Køren med de høje Hjul gumper og skrump-ler over Stenene, gennem Hullerne, saa Degnen maa holde paa sin høje Hat.

Torpstien er ikke god for Vogne. Det er sjældent her kommer en.

»Hvad er det for et Par, de to?« siger Bonden, lav i Stammen, fast og rolig.

»Det er de to forældreløse, Torperen har i Huset.«

»Naah javel. Moderen døde under forrige Farsot?«

»Og Manden gik siden til. Der var flere Unger, som ogsaa gik til.«

»Det var kanske bedst, det. Hvad, har Torperen noget ud af dem?«

»Jaja. Han har faaet lidt af Fattigbøssen til Hjælp.«

»Og saa har han Arbejdet af dem. Han kan nok klare sig.«

»Jaja, jaja. Han er en slu Fyr. Han ofrer næsten aldrig!«

»Han er en sær Kæltring, Nils Torper.«

»Ilde lidt. Ofrer hverken til Præst eller Degn,« siger den lange Degn med den buede Ryg og den store, blaa Næse, »her er megen Brandlugt her i Skovkanten, kan man mærke.«

»Det driver herover fra Sognene vest-paa. De ilder allesammen.«

»Lige meget hjælper det.«

De kører ind paa det smalle Spor i Skoven, hvor Bonden forsigtigt krydser uden om Stenblokke, Trærødder og ned-faldne Grene. Degnen maa tage sin høje Hat af. Den furede Pande er fuld af fede Sveddraaber.

»Jeg er nu ikke henrykt for den Tur,« puster han.

»Hyem kan være det?« siger Bonden, »men de har kaaret os til det, og du kan bedst snakke for dig.«

»Hvor mon de skulde hen?«

»Det ved jeg da ikke, Jakob. Men det kan være, de skal ind til den kloge.«

»Hvad skal de hos den kloge?«

»De har nok en syg derhjemme.«

»Hvem er det, der er syg?«

»Aah herregud, det er saamænd nok et lille Barn, der har Tæring.«

»Hvad hedder det Barn, Marie?«

»Aah Gud, hun hedder saamænd Magdalene. Det er saadan et kønt Navn, ikke?«

»Jo! . . . Men hvor ved du alt det fra?«

»Aah, du spørger og spørger, Jakob. Det er ikke til at holde ud. Læg dig ned og sov lidt. Jeg kan godt se efter Hovederne. Jeg skal ikke hjem til de smaa, før jeg har bundet saa meget som en Tommelfinger langt.«

»Hvorfor lugter det saa underligt?«

»De har jo tændt Ild rundt om.«

»Hvorfor har de det?«

»Det har jeg jo sagt, Dreng. Det er mod Pesten.«

»Naa, det var den, som Mor døde af.«

»Og Lise, men hende kan du ikke huske.«

»Det kan jeg vel nok. Store Hans døde ogsaa.«

»Du kan slet ikke huske dem, det er noget, du tror.«

»Og Far, det kan jeg huske.«

»Far døde bagefter. Der kan du selv se!«

»Og saa en lille, som ikke hed noget.«

»Aaja herregud, det var Synd. Hun var ikke døbt, saa hun er ikke i Him-melen hos de andre. Men læg dig saa ned og sov, Jakob, jeg har en halv Fin-ger igen.«

(Fortsættes).

Breve til FD

Hvem skal betale?

Et Spørgsmaal

til Statsministeren.

STATSMINISTEREN har i sin Grundlovstale hævdet, at der findes et Misforhold mellem Omkostningerne (Lønningerne) og de producerende og eksporterende Erhvervs Indtjeningsevne. Hvorfor gennemfører han saa Love, der forhøjer Lønningerne over hele Linien og desuden Jernbane- og Posttakster samt gør det nødvendigt at forhøje Telefontakster osv. (altsammen »Omkostninger«)? Naar han selv gennemfører disse Love, maa man gaa ud fra, at han mener, at Tjenestemænds og Arbejderen Lønninger laa for lavt i Forhold til de selvstændigt producerende Erhvervs Indtægter. I

modsat Fald maatte han have overladt et andet Ministerium at gennemføre saadanne Love.

Da Knud Kristensen ikke mener, at *Nedsættelse* af Omkostningsniveauet er en farbar Vej (en grotesk Udtalelse, efter at han selv har *forhøjet* dette), synes hans Kur mod en kommende Landbrugskrise at gaa i Retning af Kronenedskæring ligesom flere andre Ministres. En saadan skaffer ikke større Indtægter hjem fra Udlandet, snarere det modsatte, da vi importerer mere end vi eksporterer. Da Statsministeren heller ikke mener, at en Kronenedskæring kan nedsætte Omkostningsniveauet paa Grund af Pristals-Lønsystemet, hvem mener han da skal betale ved en saadan Nedsættelse?

Skal Handelen, der klager sig

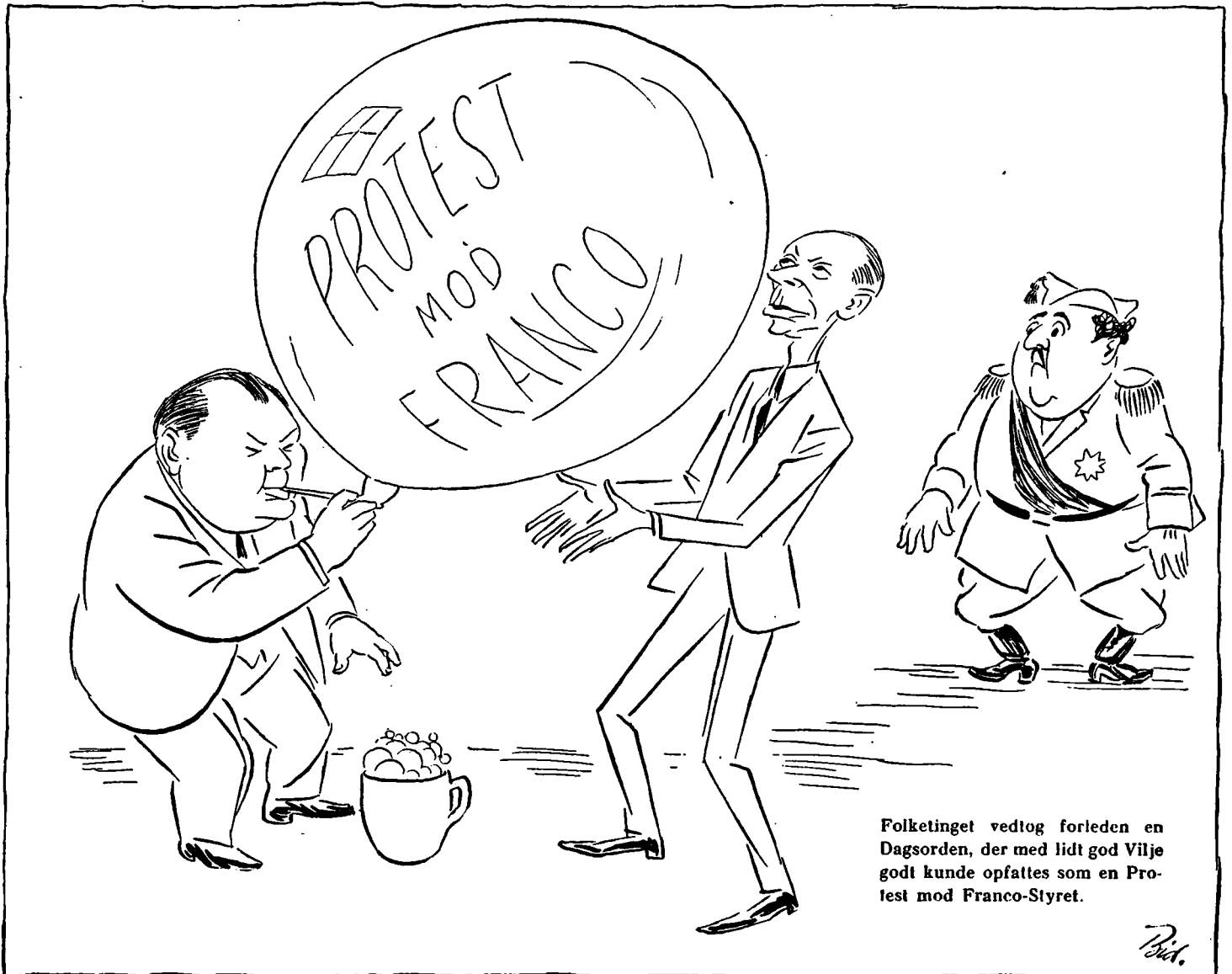
omtrent ligesaa højt som Landbruget, betale? Skal Haandværket, der ingen Materialer har og kæmper en fortvivlet Kamp mod de stigende Priser, skal det betale?

Nej, de *Husvilde* skal først og fremmest betale. Udgiften til Tømmer, Jern, Kul, til Cement og Mursten, Olie osv. stiger direkte med den Procent, hvormed man forhøjer Valutakurserne. Arbejdslønnen følger hastigt efter, det dyre og vanskelige Byggeri bliver endnu dyrere og vanskeligere. Desuden maa *Selv-pensionisten*, der lever af Pension fra en Forsikringsanstalt, af Renter eller Kapital, *Enken* og *de Faderløse*, der er i Besiddelse af en Smule Kapital, alle disse, der i Forvejen var haardt ramt af Dyrtid og Rentesænkning, maa yderligere betale. Erhvervene skal nok sørge for at give Skidtmas videre.

Men naar Statsministeren har fundet ud af, hvem der skal betale ved en Kronenedskæring, hvis han har nogen at tilføje til den nævnte Liste, var det saa ikke mere naturligt, at han lod

dem betale *direkte* i Stedet for at gaa den forvirrende Omvej over en yderligere Kronefor-falskning med yderligere Inflation, der til sidst bringer hele Samfundet i Fare? Ministeriet maa ikke regne med, at Vælgerne er saa naive, at de tror, at blot man taler et Slags Volapyk om Valutakurser og Købekraftsparitet, saa skal *ingen* betale, naar man ganske vilkaarligt skærer en større Procentdel bort saavel af den fattiges som den riges Penge og Indtægter.

Derimod forstaar vi udmærket, at Rigsdagsmændene nu vil have Løn efter Pristallet og desuden Pension, saa de kan svømme ovenpaa den Inflation, de selv skaber, ligesom en Korkprop paa Bølgerne. Naar de ved Prisforhøjelser og Kronenedskæring gør det umuligt for andre end Statstjenestemænd og lige-stillede selv at betrygge Tilværelsen, og de ikke selv har nogen Tillid til den Aldersrente og Folkeforsikring, de arbejder saa langsomt med, saa forstaar man godt, at de vil have glidende Statspension. Chr. Jørgensen.

Folketinget vedtog forleden en Dagsorden, der med lidt god Vilje godt kunde opfattes som en Protest mod Franco-Styret.

Gustav Rasmussen: Tak, nu ikke for voldsomt Hr. Hedtoft, ellers skræmmer vi bare Franco fra Vid og Sans

FD *Kronik*

Økonomisk Kronik: Eksporten.

Vor *Valutagæld* stiger fra Maaned til Maaned. Ved Udgangen af December 1945 havde Nationalbanken et Nettotilgodehavende i udenlandsk Valuta paa ca. 80 Mill. Kr., som pr. 15. Juni d. A. var forvandlet til en Nettogæld paa knap 200 Mill. Kr. Det er særlig i Forhold til Sterlingområdet, vi har en stigende Valutagæld, idet vor *Sterlinggæld* i Øjeblikket udgør op imod 300 Mill. Kr. Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af en bedre Overensstemmelse mellem Efterspørgsel og Tilbud af udenlandsk Valuta er derfor i Øjeblikket Genstand for indgaaende Overvejelser.

De forskellige Midler, som her staar til Raadighed, er ikke alle lige behagelige, og maaske er det de mindre behagelige Udveje, vi maa betræde i første Omgang. Hermed tænkes paa de Midler, der har Karakter af en Begrænsning af Efterspørgslen efter udenlandske Betalingsmidler, mens det naturligvis er en bedre, omend vanskeligere opnaelig Løsning at forøge Tilgangen af udenlandsk Valuta.

Man kan begrænse Erhvervslivets og Forbrugernes Forbrug af udenlandsk Valuta ved at fratage dem *Købekraft*, og naar Regeringen for Tiden dels søger gennemført en Forhøjelse af de løbende Skatter og Afgifter, dels har forelagt Forslag om en Eengangsskat, saa tager disse finanspolitiske Midler blandt andet Sigte paa at formindske Presset paa vore Valutabeholdninger. Det er i Virkeligheden en liberalistisk Løsning af Problemet, som søges opnaet ad denne Vej, idet en skærpet Importregulering bliver nødvendig i samme Omfang, som Pengerigeligheden faar Lov til at bestaa, og Staten opretholder Underskud paa sit Budget.

En anden ubehagelig Udvej af Valutaknapheden er en *Skærpelse af Importreguleringen*, hvilket i første Række vil sige en Begrænsning af Bevilgningstildelingen paa Sterlingområdet. Ogsaa dette Middel vil sikkert blive benyttet i den kommende Tid, hvor meget tyder paa, at vi vil faa en stadig voksende Sterlinggæld, medmindre vi holder igen paa Udstedelsen af Importbevillinger i Sterling.

Et tredje Middel til Begrænsning af Efterspørgslen efter udenlandsk Valuta er under normale Forhold en *Forhøjelse af de udenlandske Valutakurser*. En saadan Kronesænkning vil imidlertid i den nuværende Situation næppe faa nogen hæmmende Indflydelse paa Efterspørgslen efter udenlandsk Valuta.

Købelysten er sikkert nogenlunde lige stor, hvadenten Sterlingkursen er 20 eller 25, og hertil kommer, at en Stigning i de udenlandske Valutakurser vilde føre den Prisstigning, som i Øjeblikket foregaar uden i Verden, ind i Danmark. Heraf følger imidlertid atter, at en Fastholdelse af den nuværende Valutakurs nødvendiggor enten Begrænsning af Købekraften ad finanspolitisk Vej eller Importbegrænsning, eventuelt en Kombination af begge Dele.

Dernæst er der de positive Udveje. Spørgsmaalet er her, hvorledes vi skal kunne forøge Tilgangen af udenlandsk Valuta.

Den Udvej, der i første Omgang er den nemmeste, er Optagelse af yderligere udenlandsk *Laan*. Spørgsmaalet har Gang paa Gang været fremme til offentlig Debat, hvorunder det med Rette er blevet gjort gældende, at det er svært at se, hvorledes vi paa et senere Tidspunkt skal kunne tilbagebetale saadanne Laan, og at der til Optagelse af Laan i U.S.A. er knyttet saadanne Klausuler, herunder at Laanet kun maa anvendes til Køb af Varer i U.S.A., at det er betænkeligt at optage yderligere Laan i U.S.A. Saa er der antagelig mere Fornuft i den Tanke, at vi skulde forsøge paa at aflaste vor Sterlingsbalance ved at optage Laan i Canada og Argentina. Hidtil har England nemlig i vidt Omfang givet os Dollarstøtte til Køb af de Varer, vi importerer særlig fra Sydamerika. Men ogsaa saadanne Laan skal naturligvis tilbagebetales paa et senere Tidspunkt.

Den bedste Udvej, men til Gengæld ogsaa den sværeste, er en Forøgelse af vore løbende Valutaindtægter, og da vor Handelsflaade for Tiden er ca 40 pCt. mindre end før Krigen, maa dette i første Række ske gennem en *Stigning i Eksporten*. Men her støder vi indtil videre paa meget store Vanskeligheder, først og fremmest i Form af Mangel paa *Raastoffer*, men ogsaa, og det er maaske det mest alvorlige, Knaphed paa *Arbejdskraft*.

En Forøgelse af *Landbrugseksporten* kan kun ske gennem Tilførsler af udenlandske *Foderstoffer*. Da vi i den knappe Levnedsmiddelsituation har givet Afkald paa Import af oversøiske Foderstoffer i indeværende Høstaar, bortset fra et Kvantum Oliekager, kan der tidligst haabes paa en Forøgelse af Landbrugseksporten i næste Høstaar.

Tilbage bliver da kun den Udvej at søge den nuværende Landbrugseksports Værdi forøget gennem Forhøjelse af *Eksportpriserne* paa det engelske Marked. Vore Eksportpriser paa det engelske Marked skal i Henhold til den bestaaende Aftale gradvis bringes ned paa Niveau med Dominionpriserne, og

England har ved Forhandlingerne fornylig, forsaavidt angaar Bacon, tilbudt en Forlængelse af den Frist, indenfor hvilken Aftrapning af Priserne skal finde Sted. Men vi ser naturligvis helst en Forhøjelse af Sterlingpriserne for vore Landbrugsvarer. I Betragtning af, at Priserne paa Foderstoffer og Arbejdslønnen er stigende overalt i Verden, bliver det antagelig et stadig vanskeligere Kunststykke for England at holde Priserne paa animalske Fødemidler nede paa det nuværende Niveau. Maaske kommer vore Konkurrenter, Dominions, os til Hjælp i denne Situation, idet Canada, Australien og New Zealand synes at røre paa sig overfor England for at faa forhøjet Eksportpriserne.

I hele Spørgsmaalet om Forøgelse af vore Eksporterhvervs Produktion og en Styrkelse særlig af Landbrugets prispolitiske Stilling sætter mange nu deres Lid til de *Handelsforhandlinger med Rusland*, der blev indledt i Moskva omkring den 1. Juni. Der foreligger endnu ikke bestemte Efterretninger om disse Forhandlingers Forløb.

Saa meget vides der dog, at Sovjetunionen nærer Interesse for at købe danske *Landbrugsprodukter*, og at Rusland ialfald har en Produktion af de Gødnings- og Foderstoffer, som vi maa forlange til Gengæld for at kunne forøge vor Landbrugseksport. Derimod er der endnu ikke fremkommet Oplysninger om de Priser, hvortil Rusland vil købe Landbrugsvarer. Men selv om Rusland her skulde forlange at blive stillet lige saa gunstigt som andre Aftagere af danske Landbrugsvarer, er mange dog af den Opfattelse, at den Omstændighed, at der nu optræder en ny og stor Køber af Landbrugsvarer, vil kunne styrke Landbruget i dets Prisforhandlinger til anden Side.

Efter Erfaringerne fra Ruslands-Aftalen i 1941 at dømme, skulde der ogsaa være Muligheder for Eksport af *Industrivarer* til Rusland, og der har her været Forlydender fremme om, at Rusland særlig skulde interessere sig for Fiskefartøjer og Maskiner. Ogsaa en saadan Eksport vil dog være betinget af, at Rusland kan levere os Træ, Jern og Metaller og andre industrielle Raastoffer.

Det er alt i alt muligt, at en Ruslands-Aftale baade *forsynings- og prismæssigt* vil kunne medføre en Styrkelse af vor Eksport, og dermed en Lettelse af Valutastillingen. Tilbage bliver saa kun det andet alvorlige Spørgsmaal, om vi kan skaffe *Arbejdskraft* til at gennemføre en forøget Eksport, og her tegner Udsigterne desværre mørke i Øjeblikket. — Der bliver senere Lejlighed til at vende tilbage til dette Problem.

Den 21. Juni 1946.

Arne Lund.

UDENRIGS-KRONIK

Frankrig.

Modsatningerne mellem den vestlige og den østlige Verden er ikke en Konflikt, hvor de to Parter begrænses af geografiske og nationale Rammer. En parallel Modsatning gaar tværs igennem de vesteuropæiske Folk, grovest aftegnet i Striden mellem Kommunisterne og de øvrige Partier. Kampen er her ikke blot indrepolitisk. Den bliver i mange Henseender en Forlængelse af det storpolitiske Magtspil, og i samme Grad som dette Magtspil kører fast, faar Kampen paa de indre Linier, bag Grænserne, en voksende Betydning. Af Udviklingen her afhænger saaledes ikke blot Samfundenes økonomiske og politiske Gestaltning i Fremtiden, men ogsaa selve Freden og Sikkerheden for Folkene.

Udviklingen i Frankrig bliver i denne Forbindelse særlig betydningsfuld. Dels er der Tale om det største af Landene paa det vestlige europæiske Fastland, og dette kan i sig selv ikke undgaa at paavirke Meningsdannelsen andetsteds. Dels har Frankrig gennemgaaet en lignende Periode som de øvrige af Tyskland hærtagne Folk, og de følger, dette indebærer, maa nødvendigvis i det større Folk, som har rige aandelige og politiske Traditioner, føre til mere mangfoldige og nuancerede Strømninger end andetsteds, og af forbillig Betydning for andre Lande.

En ny fransk, grundlovgivende Forsamling er nylig blevet valgt. Paany fremstod tre Partier som de dominerende, Kommunisterne, Socialdemokraterne og de demokratiske Katolikker (M.R.P.). Mens det kommunistiske Parti talmæssigt bevarede omtrent samme Størrelse som sidst, maatte det give Afkald paa Pladsen som Frankrigs største Parti og overlade den til de demokratiske Katolikker. Disses Førstemand, ederen af Besættelsestidens Frihedsraad, Georges Bidault, er blevet Koncilspræsident.

Men Regeringen har fortsat maattet bygge paa alle tre Partier. Katolikker-

ne er ikke stærke nok til at være alene om Ansvaret, og Socialdemokraterne vil ikke ind i et tosidigt Samarbejde med et Parti til højre for dem selv. Det kunde eksponere dem ved de normale Valg til Deputeretkammeret til Efteraaret. Kommunisterne har efter nogen Overvejelse om Formaalstjendigheden af at opretholde en doktrinær Linie udenfor det politiske Regeringssamarbejde valgt at gaa med ind i Ansvaret for det praktiske Arbejde.

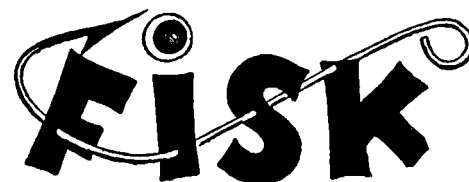
Dette Arbejde bestaar for en væsentlig Del i Udarbejdelsen af en ny Forfatning. Det er jo ikke et normalt Parlament, der er blevet valgt, men en grundlovgivende Forsamling. Den Grundlov, den forrige Forsamling naaede frem til, blev som bekendt forkastet, og man skal nu prøve paany.

I denne Situation er det utvivlsomt betydningsfuldt, at General de Gaulle er traadt frem af sin Tilbagetrukkethed. I en Tale fornylig i Bayeux fremhævede han Nødvendigheden af en partisamlende Instans i Efterkrigstidens splittede Frankrig, og Meningen med disse Ord er naturligvis, at han selv har meldt sin Kandidatur som Præsident for den kommende franske Republik. Han vil have meget store Udsigter til at blive valgt. Dette er ogsaa Kommunisterne klare over. De kender samtidig Generalens Forkærlighed for personlig Magtudøvelse, og under Forfatningsdrøftelser, der ogsaa drejer sig om Præsidentens Beføjelser, gaar de derfor ind for en Svækkelse af Præsidentens Stilling, saa den ligesom under den tredje Republik mere bliver en repræsentativ og formel Funktion. I Modsatning til tidligere er de nu ogsaa villige til at acceptere et Andetkammer, et Senat (eller Landsting) ved Siden af Deputeretkammeret.

Der ligger i denne Situation en for Partimodsatningerne udjævnende Tilskyndelse, og den skulde have Muligheder for at overbygge den Kløft mellem Kommunist og andre, som ellers i saa lang Tid har gravet sig dybere ned indenfor de vesteuropæiske Demokratier. Tendensen kan, hvis den holder, kun have en beroligende Virkning ogsaa udenfor Frankrigs Grænser. Ogsaa politiske Tendenser er jo i stigende Grad internationale i deres Væsen.

22-6-46.

Erik Seidentaden.

I rette Tid!

Kære Dag til Dag!

Om en Uge bliver vi Studenter. Efter lange og svære Kampe har vi faaet fat paa nogle Balloner, som vi skulde have med paa vores Tur om Hesten. Men nu kan vi ikke finde et Sted, hvor vi kan faa dem pustet op. Hvad skal vi gøre. Hvem tror De, der kan hjælpe os.

Stud. snart.
(Politiken 13/6).

Og ellers ikke!

Han (Forfatteren af Vedbæk-Revue. Red.) slaar Modstandsbevægelsens Slag, og det er rigtigt i en Revue.
(Kragh-Jacobsen i Berl. Tid. 17/6).

Dansk Krigsindsats!

20,45 Til Fugleskydning i Frederikssund
Svend Pedersen.

Etaper paa Sejrens Vej:
(Dansk Radioprogram 16/6).

Ja saa, det var Børsen!

(Historie er Historie, og Kilder er Kilder).
Der er udkommet en Lærebog for Gymnasieklasserne i Nordens Historie. Den er, som man siger, helt up to date, idet den har faaet Tyskernes Kapitulation her i Landet med. Beretningen herom indledes saaledes: Et dansk Frihedsraad var dannet i London og rejste derfra stadig større Modstand i Danmark...

Det er en slem Bommert, som Forfatteren her har begaaet. Han forveksler Frihedsraadet, som dannedes illegalt herhjemme, med Det danske Raad, der oprettedes i London med den engelske Regerings Billigelse. Den Slags »Brøler« er jo ikke saa heldige i en Lærebog beregnet for Gymnasiernes Ungdom, skriver »Børsen«.
(Fredericia Soc.-Dem. 17/6).

De farlige illegale Entreprenører.

»Der er Grund til her at nævne, at vort smukke og værdige Hus paa Vestervold aldrig blev plettet af de tyske Snyltegæster, og det skal ogsaa nævnes, at Arbejdsgiverforeningens Ledelse og navnlig Formanden, Civilingeniør T. K. Thomsen, paa effektiv Maade traadte ind i Kampen mellem dansk og tysk.

Fra alle Sider inden for dansk Erhvervs- liv og ikke mindst fra socialdemokratisk Side gennem den designerede Statsminister Vilh. Buhl og Finansminister H. C. Hansen vistes der Præsidiets stor Tillid, og det var Arbejdsgiverforeningen, der blev Centralorgan for Tilvejebringelsen, Opbevaringen og Anvendelsen af ca. 42 Mill. Kr., der sat- tes ind i Finansieringen af Modstandsbevægelsen. Senere fulgte haard Kritik og Modvind paa forskellig Vis; men vi frygter ikke Historiens Dom i det Kapitel.«

(Fra »Arbejdsgiveren«s Referat af Arbejdsgiverforeningens Formands Tale paa Skydebanen 19. Maj 1946.)

Uforstaaeligt!

Politiet i Nigeria staar uforstaaende overfor, af hvilken Grund Leopardmændene er begyndt at jage Mennesker igen, efter at de i 20 Aar har vist en civiliseret Optræden.
(B. T. 22/6).

Præmie KONKURRENCE

Hvem
kan tegne
FLEST
Abonnenter

Alle kan deltage i Frit Danmarks Konkurrence om at tegne flest Abonnenter inden den 4. Juli.

Som Præmier i Konkurrencen udsættes vi:

- 1) Rejse og en Uges Ophold i Norge
- 2) Bogen »Det illegale Frit Danmark«, smukt indbundet, signeret af den første illegale Hovedledelse
- 3) Bogen »Det illegale Frit Danmark«, indbundet

For at deltage i Konkurrencen skal De blot lave en Liste over de Abonnenter, som De har tegnet for Abonnement fra Juli Kvartal, og indsende den til Frit Danmark, Nørrevold 11, København K., senest den 4. Juli 1946.

Naar Indleveringsristen er udløbet, udsender vi Postoprævninger efter de Tegningslister, som vi har modtaget fra Konkurrencedeltagerne, og ved Opgørelsen af tegnede Abonnenter, regnes der kun med dem, der har indløst disse Postoprævninger.

Resultatet af Konkurrencen offentliggøres i Frit Danmark Fredag den 26. Juli 1946.

NU gælder det!

Som vi tidligere har omtalt, er Kvartalsskifterne kritiske Perioder for »Frit Danmark«, fordi en Række af vore Abonnenter af forskellige Grunde undlader at forny deres Abonnement — de glemmer det simpelthen, de er ikke hjemme, naar Opkrævningen kommer, saa bliver den væk — eller de faar maaske slet ingen. Som vi tidligere har omtalt, har Postvæsnet paa Grund af for ringe Hjælp vanskeligt ved at klare de Krav, man er vant til at stille til det, og vi er nødt til at bede vore Abonnenter om selv at gøre en Indsats for at hjælpe os til at beholde vort Abonnenttal.

Samtidig retter vi en indtrængende Henvendelse til »Frit Danmark«s Venner om tillige at prøve paa at skaffe os nye Læsere — tænk ikke, at det er ligegyldigt, om De skaffer en eller to, for det er saa lidt, at det alligevel ikke betyder noget, tænk i Stedet, at hver eneste ny Abonnent betyder Befæstelse og Støtte af vort Blads Position.

Men ønsker De at deltage i Konkurrencen, maa De naturligvis op paa høje Tal — i Spænding imødeser vi Resultaterne.

Dato / 1946

Undertegnede bestiller herved Abonnement paa

FRIT DANMARK

Pris 4,00 Kr. Kvartalet

fra / 1946

Navn:

Stilling:

Nøjagtig Adresse:

.....

**FRIT
DANMARK**

Nørrevoldgade 11
København K.

Kan
ufrankeret
nedlægges
i
Postbrev-
kasserne

315